

HEEMKUNDIGE PERIODIEK VOOR IZEGEM EN OMLIGGENDE

Ten Mandere

BESTUUR :

Voorzitter	RAFAËL VERHOLLE	Heyestraat 21	Tel. : 051 / 312.42
Ondervoorzitter	JOZEF BOURGEOIS	Marktstraat 29	Tel. : 051 / 304.73
Secretaris	ROBERT LEROY	Boomforeeststraat 45	Tel. : 051 / 310.56
Penningmeester	ALBERIC DEPREZ	Marktstraat 32	Tel. : 051 / 310.25
Archivaris	ANDRÉ DEMEURISSE	Baronielaan 45	Tel. : 051 / 322.04
Redactie	ANTOON VANDROMME	Blauwhuisstraat 54	Tel. : 051 / 331.35
Bestuurslid	ROGER BEKAERT	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. : 051 / 334.99
Bestuurslid	LUC BILLIOUW	B. Vandenbogaerdelaan 91	Tel. : 051 / 312.23

HOE WORD IK LID?

GEWOON LID : 150 fr.

STEUNEND LID : 200 fr.

ERELID : 300 fr.

- Ofwel op Prk. 95.76 van de Bank van Roeselare met vermelding « voor Ten Mandere + jaargang ».
- Ofwel op Prk. 4032.87, persoonlijke rekening van de heer A. Deprez, Marktstraat 32, met vermelding « voor Ten Mandere + jaargang ».
- Ofwel gaat U persoonlijk betalen bij de heer A. Deprez, Bank van Roeselare, Marktstraat 32, Izegem.
- Ofwel betaalt U aan een van de leden van het Bestuur.

ARCHIEF :

- Is ondergebracht in het Stadhuis, Korenmarkt.
- Is open voor iedereen.
- De toegang wordt verleend na aanvraag op het secretariaat, stadhuis, op 1e verdieping, bureau 12, bij de heer André Demeurisse.

BIBLIOTHEEK :

- Is ondergebracht in het stadhuis, Korenmarkt.
- Is gratis toegankelijk voor alle leden van Ten Mandere, op vertoon van hun lidmaatschapskaart van het lopende jaar.
- De boeken kunnen gratis in bruikleen ontvangen worden.
- De aanvraag dient gericht tot de heer André Demeurisse, stadhuis, 1e verdieping, bureau 12.

ALLE OUDE GESCHRIFTEN, BOEKEN, FOTO'S, KAARTEN e.a. BETREFFENDE IZEGEM worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur.

JAARGANGEN :

Jaargang I	1961	nrs	1-2-3	uitgeput	Jaargang VIII	1968	20-21-22	150 fr.
Jaargang II	1962		4-5-6	150 fr.	Jaargang IX	1969	23-24-25	150 fr.
Jaargang III	1963		7-8	150 fr.	Jaargang X	1970	26-27-28	150 fr.
Jaargang IV	1964		9-10	150 fr.	Jaargang XI	1971	29-30-31	150 fr.
Jaargang V	1965		11-12-13	150 fr.	Jaargang XII	1972	32-33-34	150 fr.
Jaargang VI	1966		14-15-16	uitgeput				
Jaargang VII	1967		17-18-19	150 fr.	Losse nummers			70 fr.

- Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij **alle leden** van het bestuur.
- Wanneer U 't nodige bedrag stort op Prk. 95.76 van de Bank van Roeselare (+ vermelding van de gewenste jaargang(en)), worden ze U met de post toegezonden.

zie achteraan a.u.b.

INHOUD

1.	Geschiedenis van de Izegemse Rederijkerskamers (1)	<i>H. Willaert</i>	3
2.	III. BOEKEN OVER REDERIJKERSKUNST EN KAART VAN EEN LANDJUWEEL.		7
3.	III. BLAZOENEN VAN WESTVLAAMSE REDERIJKERSKAMERS.		8
4.	III. KAART VAN DE REDERIJKERSKAMERS IN ZUID NEDERLAND IN DE XVIe EEUW		13
5.	III. WAGENSPELEN		14
6.	Bij de presentatie van het «Notitieboekschen van J.-B. Vande Walle	<i>R. Verholle</i>	18
7.	III. DE PRESENTATIE VAN HET «NOTITIEBOEK-SCHEN».		19
8.	De Marktstraat in 1826-1827	<i>Jos. Bourgeois</i>	22
9.	Plan van de Marktstraat in 1826-1827	<i>A.B.</i>	23
10.	STRATEN VAN VROEGER EN NU : DE MARKT-STRAAT.		24
11.	Melanie Van Biervliet, pedagoge, (° Izegem, 15.7.1813 - † Tielt 1.5.1892)	<i>Rog. Bekaert</i>	27
12.	III. GEBOORTEAKTE VAN MELANIE VAN BIER-VLIET		29
13.	III. GEBOORTEHUIS EN WOONBUURT.		30
14.	III. MELANIE VAN BIERVLIET.		33
15.	III. DE GEZUSTERS VAN BIERVLIET EN HET INSTI-TUUT H. FAMILIE TE TIELT IN DE TWEEDE HELFT VAN DE XIXe EEUW.		34
16.	PANORAMA 2 : DE MARKTSTRAAT.		43
17.	ACTUEELTJES NR. 25 IN BEELD.		44
18.	Actueeltjes nr. 25	<i>R. Leroy</i>	45
19.	Vraag en antwoord.	<i>A. Vandromme</i>	48
20.	Snippers nr. 6	<i>A. Vandromme</i>	49
21.	III. IN MEMORIAM KAN PASTOOR-DEKEN ANDRIES KINDT.		53
22.	In Memoriam Kan. Pastoor-Deken Andries Kindt	<i>R. Verholle</i>	54

GESCHIEDENIS VAN DE IZEGEMSE REDERIJKERSKAMERS

I. De Rederijkerskamers in Vlaanderen: ontstaan, samenstelling en geschiedenis.

A. Ontstaan, samenstelling en activiteiten.

Geen enkele literatuurhistoricus heeft tot nu toe met zekerheid het ontstaan van de dramatische kunst kunnen aantonen. De meningen daaromtrent blijven verdeeld. Enkelen zien in de bijeenkomsten van de minnezangers of troubadours in de 11°, 12° en 13° eeuw het ontstaan van toneelgroepen. Volgens anderen zijn de Rederijkersgezelschappen gegroeid uit het Vlaams gildeleven en wel uit de zogenaamde "ommegangen". Dit waren jaarlijkse feesten van de schuttersgilden en bij deze gelegenheden werden ook wedstrijden uitgeschreven voor dichtkunst en toneelvoorstelling. Daaruit zouden de toneelspelers het idee gehaald hebben om zich eveneens in een gilde te verenigen. De meest verspreide opvatting ziet echter het ontstaan van het toneel in het religieuze leven. Vanaf de 12° eeuw werd het immers een gebruik om met Pasen en Kerstmis het passieverhaal en het kerstgebeuren uit te beelden in de kerk. Van een eenvoudige pantomime werd deze uitbeelding in dialoogvorm gebracht en werd tenslotte een volledig toneelspel in verschillende bedrijven en met meerdere personages. Toen men ook heiligenlevens en andere bijbelverhalen aldus didaktisch ging verwerken ter religieuze opvoeding van de gelovige, bracht men het toneelgebeuren buiten de kerk, op het kerkplein of op het kerkhof. Aldus was de eerste stap gezet en daar het volk ook meer verlangde dan louter religieuze meditatie of moraliserende zedelessen, werden weldra ook ridderverhalen en ook kluchtspelen opgevoerd. Het is toch slechts rond het midden van de 14° eeuw dat de spelers zich verenigen in Rede-

rijkerskamers.

Het hoofddoel van de RK was het vervaardigen en opvoeren van toneelstukken, meestal van godsdienstige en zedelijke inhoud, de beoefening van de zogenaamde "edele const van Rhetorycken". Daarnaast hielden zij zich ook bezig met het opstellen van gelegenheidsverzen, zogenaamde "referijnen".

Er bestonden twee soorten kamers: de "vrije", die financieel gesteund werden door de gemeente, en de "onvrije" die afhankelijk waren van een "vrije hoofdkamer".

De hoofdkamers bezaten vrijheden die ze van de vorst kregen en ze hadden een "chaert" waarop deze vrijheden en de reglementen van de vereniging op vermeld waren.

De kamers bestonden uit de stichters ("ouders") en de leden ("gezellen"). Aan het hoofd stond een keizer of een prins ("opperprins"), dan volgde een "hoofdman", een "deken" en een opzichter ("fiscael"). Verder waren nog noodzakelijk: de vaandeldrager ("vaendrager"), leerlingen ("cnaep") en een nar ("sot"). De belangrijkste persoon was de "factor" of "facteur". Deze was belast met het opstellen van de verzen en het schrijven van de toneelstukken. Hij was tevens geheimschrijver, zorgde voor de briefwisseling en het verslagboek en moest de werken van de leden verbeteren. Bovendien was hij belast met de rolverdeling, het aanleren van de stukken en het praktisch verloop van de opvoeringen. Hij werd betaald als een beambte en zijn wedde was afhankelijk van de belagrijkheid van de kamer. Bij feesten, maaltijden, uitstapen enz. leefde hij op kosten van het genootschap.

De stukken die werden opgevoerd hadden een verschillende naam naargelang de inhoud of de gelegenheid waarop ze werden opgevoerd. Aldus onderscheiden we:

- sinnespelen: toneel met allegorische personages (vb. dood, 7 hoofdzonden...) meestal met moralizerende strekking.
- schriftuurspelen; toneel over een bijbelverhaal.
- esbattementen: (meestal) komedies.
- kluyten of sotte kluyten: volkse (soms zelfs tot vulgaire) tonelen uit het dagelijkse leven.

- treurspelen: tragedies.
- tafelspelen: zinnebeeldige of sprookachtige tweespraken.
- kamerspelen of wagenspelen: naargelang de opvoering gebeurde in het lokaal of op straat.

Regelmatig schreven de Rederijkers wedstrijden uit die onder de naam Hagespelen, Blazoeneesten en Landjuwelen bekend zijn. Deze feesten duurden verschillende dagen en gingen gepaard met grote luister. De prijsvragen werden rondgestuurd, samen met een officiële uitnodiging naar de verschillende kamers en ze bestonden onder andere uit een zinnespel en een esbattement. Bovendien werden prijzen uitgereikt aan de verstkomende, de talrijkste en de best geklede vereniging en aan de "kluchtigsten sot". De overwinnende vereniging was verplicht het volgende Landjuweel in te richten.

B. Geschiedenis.

Dat over het ontstaan van de Rederijkers verschillende hypothesen mogelijk zijn is gebleken uit het vorig hoofdstuk. Over de verdere evolutie, opbloei en ondergang van deze toneelverenigingen zijn er echter wel heel wat geschreven bronnen bewaard en werden door verschillende historici reeds uitvoerige opzoekingen gedaan. Het is aan de hand van deze bronnen dat we nu zullen pogen een bondig overzicht te schetsen van de historische evolutie van de RK.

Volgens Grammaye, geschiedschrijver (1) van Albrecht en Isabella, is de oudste RK opgericht in Diest in 1302. Verschillende historici, waaronder J.F. Willems (2) menen dat Grammaye zich daarin vergist heeft en dat de datum op de oorkonde als 1502 te lezen is. Daarbij haalt J.F. Willems aan dat de oudste kamer te Brussel slechts in 1401 is gesticht en dat het wel onwaarschijnlijk is dat de kleine gemeente Diest zo ver vooruit zou zijn geweest op Brussel, hoofdstad van het hertogdom Brabant. Toch bestaan er op het einde van de 14° eeuw reeds meerdere kamers in Vlaanderen. Dit blijkt uit het feit dat te Doornik in 1394 de eerste wedstrijd voor toneelverenigingen plaats greep (3). In de 15° eeuw kent

het aantal kamers en wedstrijden zeer grote uitbreiding. Zo had in 1408 te Oudenaarde een wedstrijd plaats voor de beste esbatementsspelers waaraan reeds 45 verenigingen deel namen. Gestemd door de hertogen van Bourgondië, en veelal door hen begunstigd met speciale voorrechten ontstonden in vele steden zelfs meerder kamers. Zo waren er in Leuven 6, te Gent, Oudenaarde en Brussel 5, te Kortrijk 3 (4). Filips de Goede werd zelfs lid van de "Balsembloem" te Gent en van "Het Boek" te Brussel (5).

Karel Antoon de la Serna Santander (1752-1813) somt in zijn *Mémoire historique sur le bibliothèque de Bourgogne* (Brussel 1809) meer dan 100 plaatsen op die een RK bezaten. Deze machtige ontwikkeling die de genootschappen aldus in de 15e eeuw bekomen hadden gaf deze kamers een grote invloed op het volk zodat Filips pogingen deed om die invloed te verminderen. Hij zocht naar een middel om de rederijders opnieuw tot hun oorspronkelijk louter religieus repertorium te brengen, en meende dit te vinden in de oprichting van een centraal bestuur dat de kunstbeoefening aan bepaalde wetten onderwierp.

Ook mocht slechts eenmaal per jaar een Landjuweel ingericht worden en werd het onderwerp van deze wedstrijd beperkt tot een "stichtelijk batement". De RK, die tot dan toe afhankelijk waren van het gemeentebestuur verzetten zich uiteraard tegen deze onverwachte beperkingen van hun activiteit en onder leiding van "De Fonteyne" uit Gent en "Alfa en Omega" uit Ieper brachten ze de zaak voor het gerecht. De Raad van Vlaanderen en de Grote Raad van Mechelen hielden zich daarmee bezig, maar het geheel sleepte aan tot onder de regering van Maximiliaan van Oostenrijk en was eigenlijk een mislukking in de centralisatiepolitiek van de Bourgondische hertogen. Uit de 15^e eeuw zijn nog heel wat namen bekend van factoren en ook verschillende van hun werken zijn bewaard gebleven. Uit deze werken blijkt echter dat deze "beoefenaars van de edele conste van retorycke" meestal louter rijmelaars waren. De waarde van hun werk ligt niet zozeer op literair vlak maar moet gezien worden in een cultuurhistorisch kader, namelijk de opvoeding (door moraliteiten en religieuze spelen) en ontspanning (door kluyten) van de volksgemeenschap,

DE
CONST VAN RHE-

TORIKEN, ALLEN ANCOMMERS
ende Beminders der zeluer, een zonderlijgh Ex
emplær ende leerende Voorbeeld, niet alleen in allen
Soorten ende Sneden van dichte, nemmer ooc, in alles
dat der Edelder Cost vā Poësie cōpetoert en̄ anleest.

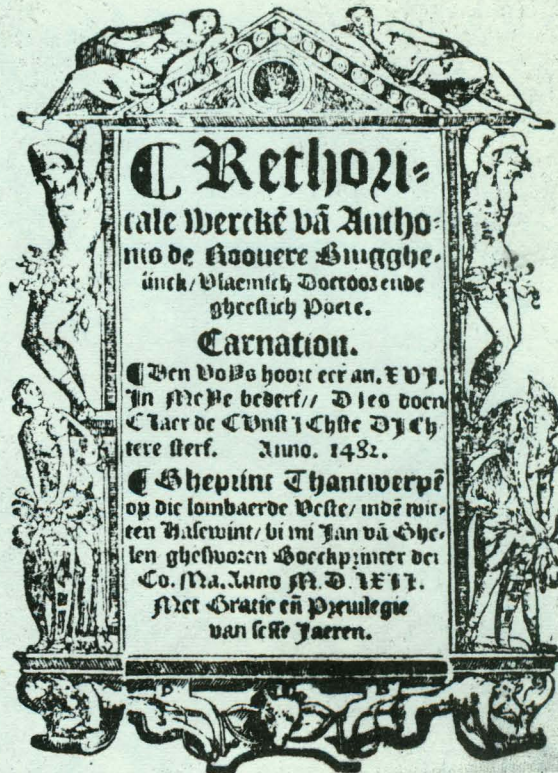
Nu eerst-mael uitgefeld in dichte, by wilent
Heer Matthijs de Castelein, Priester,
ende excellent Poëte Moderne.

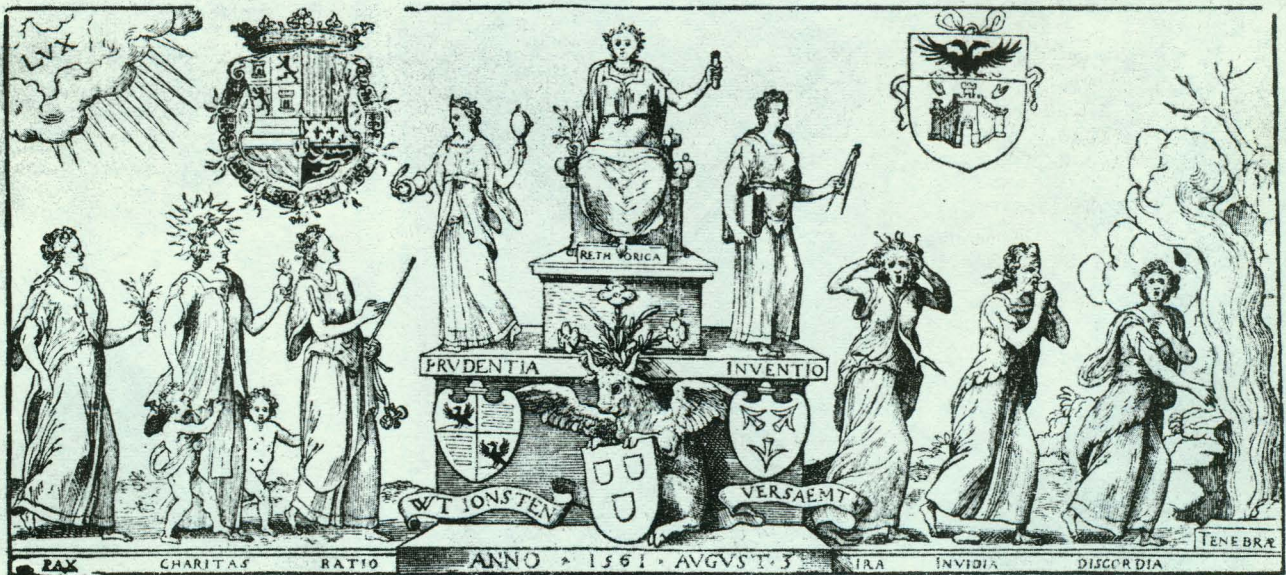
TE GHENDT.

By Jan Cauweel, thaluer dōderstrate inde Cau-
we, oft op den houck vander hooghpoort
neuē de linghele. Año. M. D. LV.
MET KEI. PRIVILEGE.

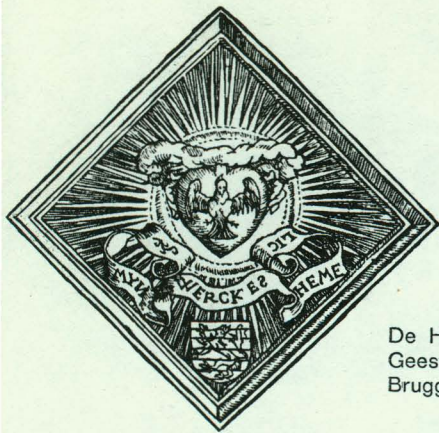
Titelblad van «De const van rethoriken»
van Matthijs de Casteleyn.

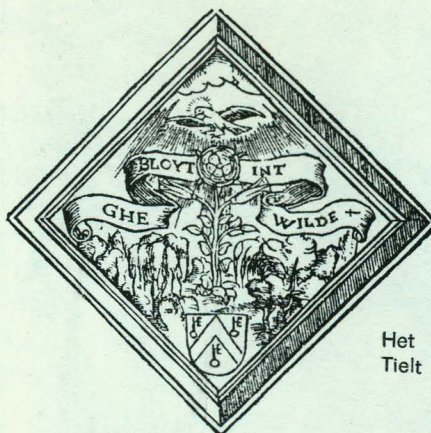
Titelblad van de 1ste druk van de Retho-
ricale werken van Anthonis de Roovere
(Brugge ? - 1482)

Houtsneede boven de uitnodigingskaart voor het landjuwel van 1561
te Antwerpen.

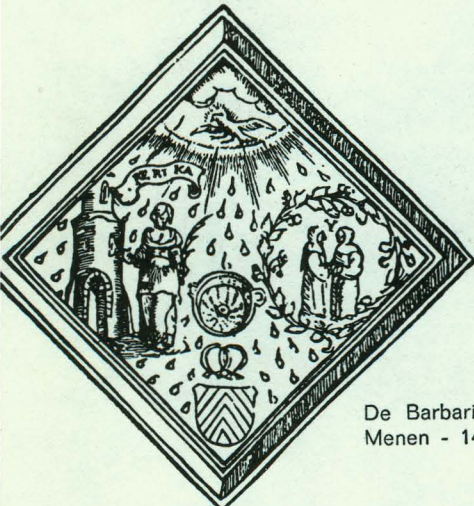
De Heilige
Geest
Brugge - 1428

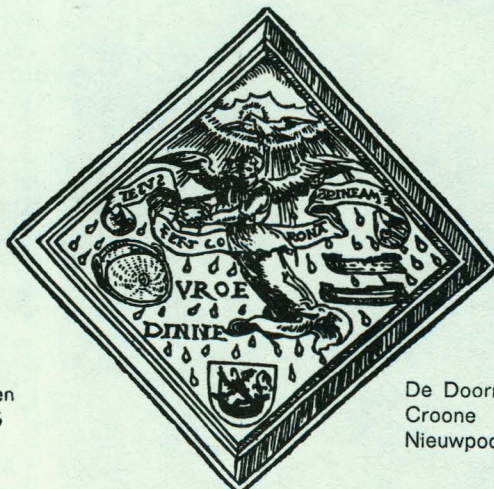
Het Roosje
Tielt - 1462

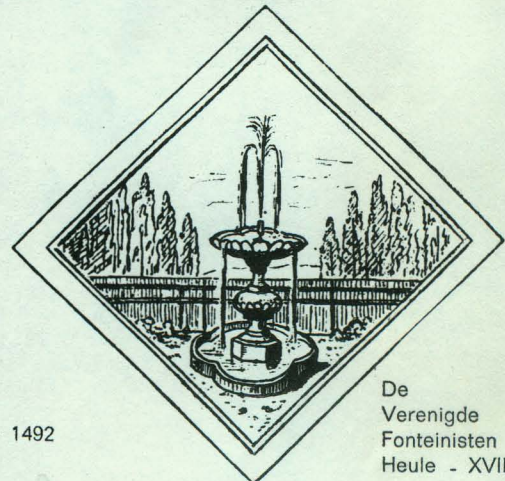
De
Koornebloem
leper - 1483

De Barbaristen
Menen - 1485

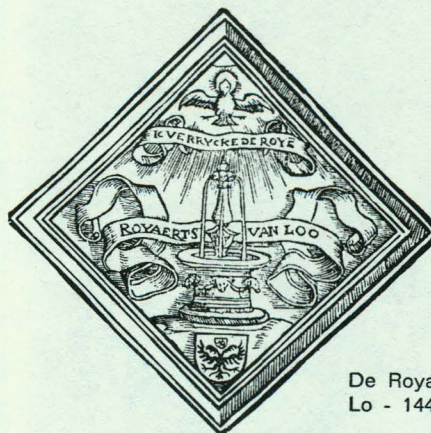
De Doorne
Croone
Nieuwpoort - 1492

De
Verenigde
Fonteinsten
Heule - XVIII

De Barbaristen
Kortrijk - 1427

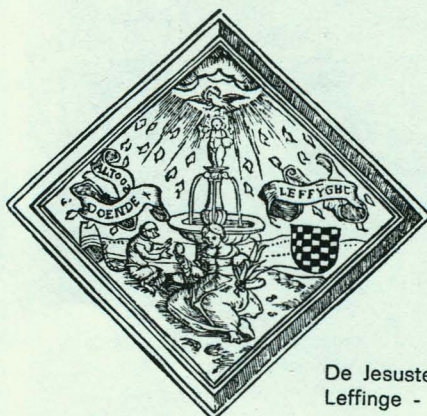
De Royaerts
Lo - 1443

De Troost-
verwachters
Roesbrugge
XVI

De Morgennieten
Diksmuide - 1700

De Jesusten
Leffinge - 1529

Goetwilligen
Nieuwkerke - 1539

Met de 16° eeuw zijn onze gewesten onder Karel V definitief bij de Habsburgers gekomen. De rederijkers zetten hun activiteiten verder (A. Van Elslander (6) vermeldt 73 gemeenten of steden met één of meerdere rederijkerskamer), maar geleidelijk aan ontstaat hier en daar beroering. De spelen van zinnen, te Gent in 1536 na het Landjuweel uitgegeven, tonen reeds duidelijk sporen van opstand tegen de kerk en de clerus. Wanneer de kamers steeds meer hervormingsgezind blijken te zijn, worden strenge placaten uitgevaardigd. Zo zendt Filips II in 1559 aan de Raad van Vlaanderen volgend bericht, waarbij bevolen werd "uuytlanders oft ondersaeten voirtaen te vervoirderen eenichsins te divulguere zinghen oft spelen, int openbaer in gheselschap oft in heymelick eenige Camerspelen, Baladen, Liedekens, commedien, Batementen, Refereyne oft andere diergeleycke schriften, van wat materie ende in wat taele die soude moghen wezen, zoe wel oude als nyeuwe, daerinne ghemenght zijn eenighe questien, proposition oft materien bewesende onse Religie oft gheestelijcke Luyden, 't sy aengaende heure persoenen oft staeten. En belanghende der spelen van zinne oft moraliteyt (oft andere dinghen, die ghedaen oft ghespeelt worden ter eeren Godt oft van zynen Heylighen oft tot vermackinghen en eerlycke recreatie van den volcke), en sullen die zelve niet ghespeelt noch gereciteert moghen worden, ten sy dat die eerst gevisiteert zyn bij den principaelen Pastoir, officier ofte wet van de plaetsen, daer de voirseyde spelen ghespeelt ende ghereciteert zouden worden, enz." (2)

In 1561 werd te Antwerpen nog een groots landjuweel gehouden ter gelegenheid van de inhuldiging van Margareta van Parma als landvoogdes. Ter illustratie van de luister van dergelijke feesten, enkele cijfers: het feest duurde 10 dagen; er waren 14 mededingende kamers; in de openingsstoet waren 1393 Rederijkers te paard, 219 wagens waaronder 23 praalwagens; het geheel kostte 37,5 miljoen (8).

In mei 1584 vaardigde Farneze een edikt uit, waarbij hij de werkzaamheden der RK aanzag: "non seulement inutiles, mais aussi occasion d'oisiveté à plusieurs esprits légers, ordonnez à nou-

velles et pernicieuses opinions, dont sont procédez plusieurs scandales, mauvaises édifications et erronées doctrines."

Ten gevolge daarvan werden de kamers afgeschaft en hunne goederen verbeurd verklaard (2). Niettegenstaande dit alles trachten de Rederijkers hun gewone aktiviteiten te hervatten. Doch bij de eerste pogingen worden zij hierin tegengewerkt. In 1593 en 1597 worden in de Raad van Vlaanderen de vroegere edikten herhaald en streng ten uitvoer gebracht.

Ons land was intussen eens te meer door oorlogen en plundering geteisterd, terwijl de pest duizenden slachtoffers maakte. Heel wat RK vielen uiteen of staakten elke werkzaamheid. Bovendien vluchtten vele hervormingsgezinden uit onze steden en gingen zich in de noordelijke Nederlanden vestigen. Aldus richtten uitgeweken Brabanders te Amsterdam "De witte lavendelbloem" en "Het vijgenboomke" op, terwijl Vlamingen in Haarlem "De witte anjelieren" en te Leiden "De oranje lelie" stichtten (10).

Onder Albrecht en Isabella worden in 1601 opnieuw de voorgaande edikten bekrachtigd. De rederijkerskunst schijnt uitgeroeid. Alleen in Jezuietenkloosters bloeit, onder strenge geestelijke leiding, de dramatische kunst. Uit verschillende stadsrekeningen blijkt dat in de kolleges voorstellingen werden gegeven in het Latijn en het Nederlands. Zo bv. te Gent: "Betaelt: Eerweerde mijne heeren de Patres van de Societeyt Jesu binnen dezer stede, de somme van 2 p.gr. voor gratuiteyt thulpen van oncoste by deselve ghesupporteert in maerte lestleden omme tmaecken ende rechten van een theater voor haerlieder schole omme daerop te vertooghen en te exhiberen seker kommedie ofte tragedie, bij ordonnantie 2p.gr." (11). Daarbij betaalde de stad ook muzikanten die de feestzitting opluisterden ("trompetters, schalmeyders en tambours"). Alleen te Antwerpen wordt door de St.-Lukasgilde jaarlijks een spel van zinnen opgevoerd (12).

Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) is er een algemene verbetering. Nijverheid en landbouw herleven en meteen kennen de kunsten een nieuwe bloei. De Rederijkers zullen in allerlei rijmen de vreugde over de vrede en het verdriet over de rampen uit-

drukken. Verschillende kamers vragen aan de regering om hun aktiviteit te mogen hervatten. Dit wordt veelal toegestaan met de beperking: "mits deselve spelen te vooren oversien ende geapprobeert syn bij de postoor van de hoofdkerke en de voorders de plaecten te onderhouden nopende dies uytgegeven (13).

De kunstgilden sloten samen met religieuze genootschappen (vb. De confrerie van het H. Sacrament). Ze werden betaald door de gemeente en moesten ook burgerlijke feesten met hun vertoningen op-luisteren. Bovendien traden overal buitenlandse groepen op, betaald door de gemeente. Zo bv. te Gent: "Betaelt seker commedian-ten van de fransche natie de somme van 16 sch. 8gr., hemlieden by schepenen gejoint voer schoon commedie bij deselve alhier int Stad-huis vertocht op den 3° october lestleden; (14); "Betaelt sekere Italiaensche comedianten de somme van 2 l.gr. voor het vertooch int schepenhuis." (15); "Betaelt an sekere Ingelsche commediant ghelijke somme enz."(3); "Betaelt Varlios de somme van 2 l.gr. hen met sijne compagdie wesende Spaensche commedianten ghejoint voor eenen toeleggh ter cause dat sij den leste Juny 1620 vertoocht heb-ben eene van haerlieder commedien enz;"(16).

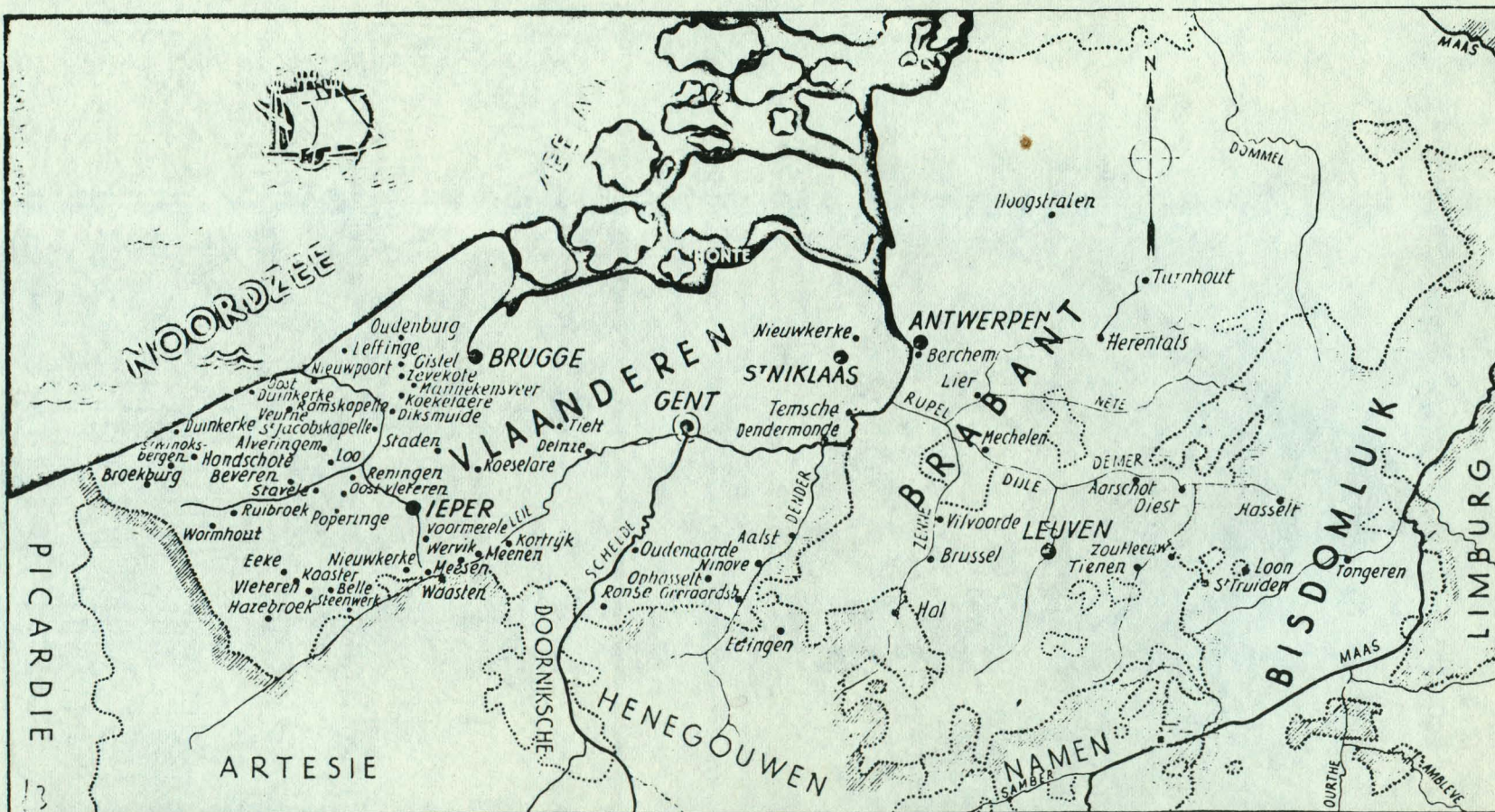
Er worden opnieuw landjuwelen gehouden, bv. te Antwerpen in 1618 en te Mechelen in 1620, waar 25 groepen deelnamen aan een prachtig feest. Na 1621 breekt opnieuw de oorlog los en gaan de rederij-kers in geleidelijk verval een nieuw dieptepunt tegemoet. De stadsrekeningen van Leuven, Ieper en Oudenaarde vermelden de onder-gang van hun kamers. De enkele groepen die overblijven, zorgen voor het vermaak van de laagste volksklassen en vervallen tot het laagste peil. Alleen te Antwerpen geven de "Violiere" en de "Goudblomme" nog geregeldopvoeringen.

In deze tijd van oorlog en armoede kent het schooltoneel van de Jezuiten en Augustijnen wel groot sukses. De Jezuiten bouwen de eerste vasteschouwburg in 1649 te Gent in de Volderstraat. De Vrede van Munster (1648) brengt geen redding. De Schelde blijft gesloten en de armoede heerst in onze gewesten. Spora-disch worden vertoningen gegeven door kwijnende kamers: in 1652 te Veurne en te Tielt, in 1656 te Ieper en Lier. Van zodra ech-ter in 1659 definitieve vrede aanbreekt herleeft de rederijkers-

kunst. Uit 1660 zijn opvoeringen bekend te Brugge, Roeselare, Tielt, Ieper, Wetteren, Gent enz., en in 1662 wordt te Brugge opnieuw een landjuweel ingericht. Deze herleving van de RK is weer van korte duur. Er ontstaat onenigheid tussen de steden onderling en de naijver tussen verschillende kamers in een zelfde stad berokkend meer kwaad dan goed. In de grote steden zullen de kamers meer en meer verfransen: in de Gentse schouwburgen bv treden meer Franse groepen op dan Vlaamse. Op het eind van de 17° eeuw worden de vertoningen zeldzamer. De Franse legers plunderen en branden in onze gevesten zodat tot aan de vrede van Rijswijck alle kulturele aktiviteit onmogelijk wordt.

De bewaarde tonelen uit de 17° eeuw geven blijk van zeer grote zin voor realisme. De uitbeelding wordt belangrijker dan de tekst zodat men allerlei moordtaferelen en zinnelijke voorstellingen gaat invoeren. Zelfs in het geestelijk toneel heeft men voorkeur voor gewaagde tonelen (vb. het liederlijk leven van de verloren zoon, door C. de Bie). Vooral de kluchten worden aanleiding om ruwe, onkiese taferelen uit te beelden. De reactie die daartegen op het eind van de 17° eeuw ontstaat, mislukt, zodat de betere bevolkingsstanden zich meer en meer afkeren van het Vlaamse toneel en de voorkeur geven aan de werken van Molière en Corneille, al dan niet in een Nederlandse vertaling.

In de loop der 18° eeuw worden zeer veel nieuwe kamers opgericht maar allen lijden aan hetzelfde gebrek, namelijk gemis aan originaliteit. Franse stukken of vertalingen of bewerkingen daarvan vormen het repertorium van de 18° eeuwse rederijkers. Alleen de "klugtspelen" blijken nog volledig origineel Vlaams te zijn, maar de inhoud van deze stukken is meestal van een zulkdanig laag peil dat de kunstwaarde ervan uiterst gering is. Onder Maria Theresia en Karel van Lorreinen werd de kunstbeoefening sterk gesteund. Vooral Brussel genoot van deze medewerking van de overheid door de oprichting van de Muntchouwborg, waar beurtelings in het Frans en in het Nederlands stukken werden opgevoerd. In West- en in Frans-Vlaanderen werden wel nog enkele pogingen gedaan om het Vlaams toneel te redden. Vanaf 1786 schre-

REDERIJERSKAMERS IN ZUID-NEDERLAND (XVIe EEUW)

Wagenspel naar een gravure van Hieronymus Cock (naar Breughel).

Het spel op de wagen. — Houtsnede uit een uitgave van Mariken van Nieuweghen, Utrecht 1608. (Den Haag. K.B.).

ven Poperinge, Roeselare, Menen en Winoxbergen jaarlijks een wedstrijd uit met een Vlaams toneelwerk als verplicht onderwerp. (17) In 1789 wordt te Lokeren nog een wedstrijd gehouden met het karakter van de vroegere landjuwelen: 14 gezelschappen namen er aan deel, er was een grootse stoet met praalwagens en muzikanten en het feest duurde drie dagen (18)

Deze paar gebeurtenissen zijn echter slechts enkele weinige lichtpunten in de algehele verfransing van onze gewesten tijdens de 18° eeuw.

Wanneer in 1794 te Fleurus de Oostenrijkers worden verslagen en ons land bij Frankrijk wordt ingelijfd ziet de toekomst er weinig rooskleurig uit. Reeds in 1795 worden samen met de gilden, ambachten, broederschappen, kloosterorden en andere verenigingen ook de RK afgeschaft. Dit bleek echter alvlug onmogelijk te zijn in de grote steden waar ondanks alle straffen en tegenkantingen de kamers ijverig verder werkten en zelfs openbare wedstrijden hielden zoals bv. te Gent en te Kortrijk (1805). In 1806 werden de strenge eisen van de Franse overheid ingetrokken en mocht weer Nederlands toneel worden opgevoerd, op voorwaarde dat er ook een Frans stuk op het programma stond (19). Geleidelijk aan groeide met de algemene 19° eeuwse romantische stromingen en de verheerlijking van eigen volk en verleden een strijd tegen de verfransing en werd geijverd voor een herwaardering van de volkstaal. Zo sluiten in 1812 Brugge, Kortrijk, Leper en Oostende een verbond ter verdediging van de letterkunde in West-Vlaanderen (20). Met het bestuur van Willem 1 van Nederland komt officieel een einde aan de doorgevoerde verfransing. In 1819 verschijnt het koninklijk besluit dat bepaalt dat vanaf 1823 het Nederlands de enige voertaal wordt in de vlaamssprekende provincies. De oude Vlaamse rederijkersgenootschappen herleven en er ontstaan verscheidene "lettermaatschappijen", gesteund door de Hollandse regering. Hun repertorium is echter beperkt tot vertalingen uit het Frans en het Duits (21).

Met de omwenteling in 1830 wordt weer een einde gesteld aan deze nieuwe opbloei. Vele groeperingen gaan weer ten onder, er is

weer een tijd van verfransing aangebroken. Het duurt tot ongeveer 1840, wanneer de taalstrijd van een Willems, Snellaert, Van Duyse, David en anderen de eerste vruchten afwerpt, dat enkele kamers opnieuw herleven. Er ontstaan twee soorten groepen, nl. de Reticakamers en de Toneelverenigingen. De eersten houden zich bezig met het schrijven van verzen en toneelstukken; de tweede soort met de opvoering van toneel, meestal in het Frans. De retoricakamers zullen geleidelijk aan ondergaan in romantische woordkramerij en melodramatische toneelwerken, terwijl de toneelgroepen in de steden vaste gezelschappen worden, gesteund door de regering. Zo ontvangt in 1864 de franstalige Muntchouwborg te Brussel van de staat 80.000 fr en het Vlaam Toneel 4.000 fr. Te Gent kreeg in 1870 de Franse schouwborg 44.900 fr en het Vlaams Toneel 4.200 fr (22). De Vlaamse beweging slaagt er geleidelijk in deze toestanden voor het Vlaamse toneelleven te verbeteren en ook de kunstwaarde van de vlaamse literatuur op een hoger peil te brengen. De aloude retoricakamers zullen begin 20° eeuw echter praktisch alle dichtertelijke aktiviteit verloren hebben.

Verdere geraadpleegde bibliografie:

- Angillis A.: Geschiedenis der roeselaarse RK "De zeebaere her-ten" - Tielt 1854.
- De Mynck P.: RK in Vlaanderen-Oudenaarde 1939.
- VandenBerghe-Loontjes Em.: Schets ener geschiedenis der RK te Roeselare-Ieper 1887.
- Vanhouwaert A.: Historisch en kritisch overzicht van het vlaams toneel in de 17° eeuw.- Gent 1893.
- Snellaert F.: Het vlaams toneel in de 17° eeuw.- Gent 1845.
- Vander Straete Edm.: Le théâtre villageois en Flandre.- Brussel 1880.

- (1) Antiquitates illustrissimi Ducatus Brabantiae, Bruxellae 1610.
- (2) in Belgisch Museum 1845.
- (3) Willem Kops: "Geschiedenis der Rederijderskamers".-Leiden 1774.
- (4) Pr. van Duyse: "Over de drievoudige invloed der RK."-Brussel 1801.
- (5) T. Popeliers: "Précis de l'histoire des chambres de rhétorique" -Brussel 1844.
- (6) A. Van Elslander: "Lijst van de zuidnederlandse RK uit de XV-XVI° e." Gent 1944.
- (7) Placcaetboeck van Vlaenderen.
- (8) J. Burgon: "The life and times of sir Thomas Gresham"(1519-1579)
- (9) L.DeBacker: "Les flamands de France."-p.181.
- (10) Th. Popeliers, op.cit. -p. 48.
- (11) Stadsrekeningen van Gent 1601-1602, folio 267.
- (12) J. Van Straelen: "Geschiedenis der antwerpse Rederijderskamers."
- (13) A. De Vlaminck: "Jaerboek der aloude kamer van Rhetorica Het Roosje. "Gent 1862-p. 142.
- (14) Stadsrekeningen te Gent, 1602-03, Fol. 265.
- (15) " " 1603-04, Fol. 272.
- (16) " " 1620-21, Fol. 241.
- (17) Pr. VanDuyse, op. cit.-P.29
- (18) " -P.30.
- (19) L. Monteyne: "Een eeuw Vlaams toneelleven, 1830-1930."-Antwerpen 1936.
- (20) Pr. VanDuyse, op. cit.-p.34.
- (21) T. Popeliers, op. cit.-p.99.
- (22) L. Monteyne, op. cit.-p.35-36.

Het plan van het centrum van Izegem ten jare 1746, in twee kleuren, gemaakt door Ant. Vandromme naar de oorspronkelijke kaart van landmeter François De Bal, kan bekomen worden op het stadhuis, bureel 12, bij de heer André Demeurisse, tegen de prijs van 50 fr.

BIJ DE PRESENTATIE VAN HET

"Notitieboekschen van Jan-Baptist Vande Walle"

Op zondag 7 mei 1972 had tijdens een kleine receptie, aangeboden door het Stadsbestuur, de presentatie plaats van het Notitie-boekschen van J.B. Van de Walle. Op deze korte plechtigheid waren naast het Stadsbestuur aanwezig; de vertegenwoordigers van de familie Van de Walle, het bestuur van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde en het bestuur van Ten Mandere. Voorzitter R. Verholle hield er een inleidende toespraak, waarvan de tekst hierna volgt.

De presentatie van het Notitie-boekschen van J.B. Van de Walle is een gebeurtenis, die voor de lokale geschiedschrijving haar belang en betekenis heeft. Door deze publicatie wordt immers een geschiedkundige bron voor onze stad uit de vergetelheid opgediept, voor de toekomst bewaard en ter beschikking gesteld van allen, die in de geschiedenis van onze stad belang stellen. Voorheen wisten wij alleen dat er ergens een dagboek Van de Walle bestond; waar het geborgen was en wat zijn inhoud was, konden wij alleen maar vermoeden.

Voor Ten Mandere is het dan ook een echt genoeg geweest aan de publikatie van dit handschrift te kunnen meewerken door het ordenen van de tekst, het aanbrengen van de nodige voetnoten en het verzamelen van de passende illustratie, en niet het minst door het opmaken van een stamboom van de familie Van de Walle. Ik meen hier alle bestuursleden van de kring te mogen danken, die zonder uitzondering hun beste krachten hebben ingezet voor deze opdracht.

Een bijzondér woord van dank mag echter gericht worden tot de heer Antoon Vandromme, die zich gelastte met de illustratie en de stam-

BIJ DE PRESENTATIE VAN HET NOTITIEBOEKSCHEN VAN J.B. VANDE WALLE

De heer Antoon Vandewalle ontvangt een luxe exemplaar van het «Notitie-boekschen».

Hier is Mvr. Julien Vantomme-Hauwe aan de eer.

Mr J. Penninck overhandigt een «notitieboekschen» aan onze heer Burgemeester Nyffels.

De volledige groep die bij de presentatie aanwezig was met vooraan de laatste afstammelingen van de stam Vande Walle.

boom, en tot de heer Robert Leroy, die de stamboom voltooide. Door het opmaken van deze stamboom krijgt de publicatie haar betekenis niet enkel voor de Izegemnaren in het algemeen en voor de familie Van de Walle in het bijzonder, maar ook voor allen die zich in de streek met familiekunde bezighouden. De genealogische gegevens er in vervat gaan immers terug tot 1653 en lopen tot 1865, zodat over ruim twee eeuwen de evolutie en verspreiding van een familie geschetst wordt.

De stamboom opent verder perspectieven op meerder vooraanstaande Izegemse families uit de voorbije twee eeuwen. We ontmoeten er immers naast de Vandewalles ook de Dujardins, griffiers van Izegem, advocaat Gaspar Maes, dokter Wolfcarius, de families Thibau, Vanden Bogaerde en zo meer. Alle beroepen, die destijds en nog te Izegem uitgeoefend werden, komen er in defileren: van lijnwaadkoopman tot kammeslager, van lijnwaadfabrikant tot lintwever, van geneesheer tot stadsomroeper, van burgemeester tot borstelmaker, van schepen tot hoefsmid, van meier tot schoenmaker, zwingelaars, bobijnsters, naaisters, borstelmakers, ze komen er allemaal in voor. De stamboom is een document op zichzelf.

Het notitie-boekschen is echter meer dan een stuk familiegeschiedenis, het geeft ons ook een inzicht in het sociaal en cultureel leven van die tijd te Izegem. Uit de keurige en goed gestoffeerde inleiding van Karel de Lille en uit het dagboek zelf treedt J.B. Van de Walle immers te voorschijn als een merkwaardige figuur uit het Izegems stadsleven. Hij spreekt niet zo vaak over zichzelf, maar voldoende om hem te leren kennen als een rietmaker, een ambachtsman die zich waarschijnlijk door lektuur en zelfstudie zal opgewerkt hebben tot een man van aanzien in het leven van zijn stad. Het is zonder deze zelfstudie niet denkbaar, dat hij later zou optreden als rederijker en prinse van de kamer van Rhetorica "De Overwinders in Eendrachtigheid", tot schrijver van gedichten en toneelstukken, waarvan er spijtig genoeg geen bewaard zijn gebleven, en ook tot man van de Wet, aangezien hij ook schepen werd van de heerlijkheden Delporte en 't Halewijnse "binnen de prochie van Iseghem".

Zijn notitie-boekschen bevat geen wereldschokkende gebeurtenissen, doch is in meerder gevallen toch een typische illustratie op het lokaal vlak van wat zich te dien tijde in de grote geschiedenis afspeelde. Waardevol is het ook omdat het ons een inzicht geeft in de sociale toestanden van die tijd, in het toenmalig Izegems kultuur- en verenigingsleven en tevens ook in de mentaliteit van de volksmens uit deze periode. Om al deze redenen is Ten Mandere verheugd bij de presentatie die thans mag plaats vinden.

Naast die vreugde vervult ons een gevoel van dankbaarheid. Dank aan het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, hier vertegenwoordigd in de persoon van zijn voorzitter Hr. J. Penninck en de bestuursleden HH. Debruyne, De Lille, Haelewijn en Six. Dank aan het Stadsbestuur van Izegem. Beide instanties hebben samen de financiële last van deze uitgave op zich genomen. Zonder deze steun zou het notitie-boekschen wellicht nog lang op publicatie moeten wachten hebben, als het ondertussen maar niet verloren ging. Hiervoor dankt Ten Mandere zeer oprecht met nog een speciaal woordje aan het adres van het Stadsbestuur, dat aan de presentatie van deze uitgave nog luister heeft willen bijzetten door de receptie ons vandaag aangeboden.

Deze inleiding wil ik besluiten met een bijzondere begroeting van de hier aanwezige vertegenwoordigers van de familie Van de Walle; ook zij zullen tevreden zijn, dat thans aan het dagboek van hun voorouders verdiende bekendheid bezorgd wordt. Het Notitieboekschen moge velen aangenaam en nuttig zijn.

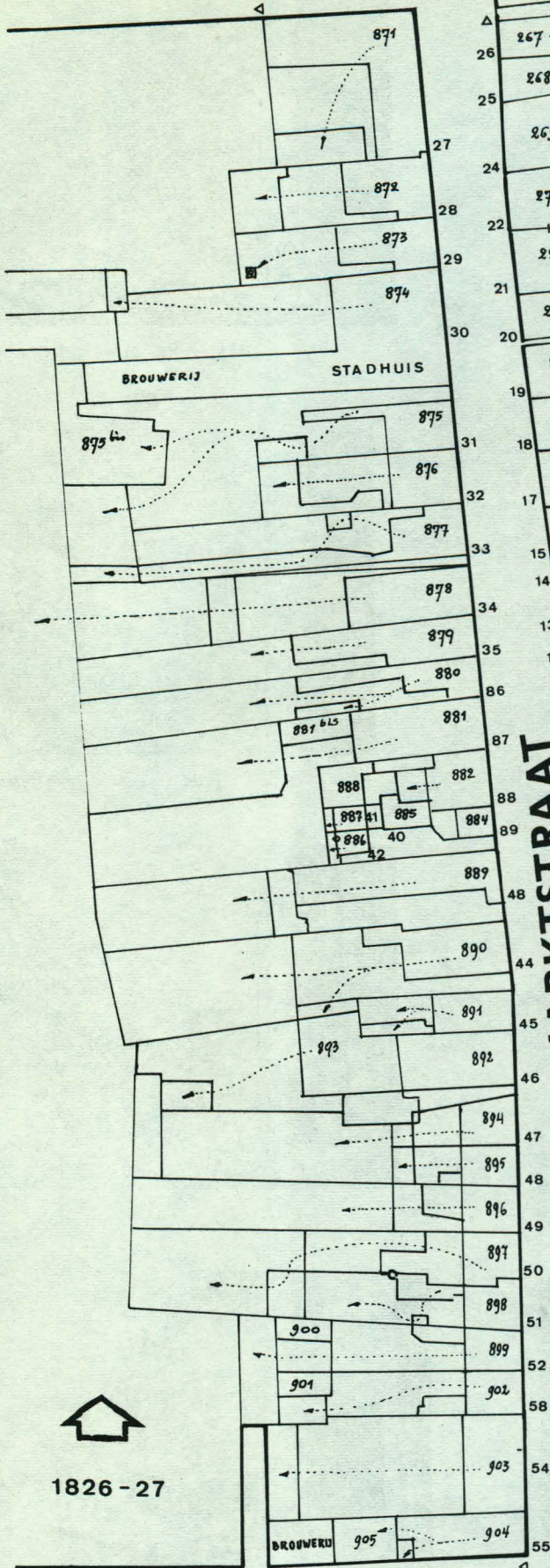
Het plan van Izegem van 1640 (van H. Sanderus) kan bekomen worden op 't stadhuis bij de heer Andre Demeurisse tegen de prijs van 50.-fr

MARKTSTRAAT 1826 - 1827

De nummering begint aan de Gentstraat, het Café "Den Hert" bij de Gentstraat. Genummerd om terug te keren van de Markt naar de Gentstraat.

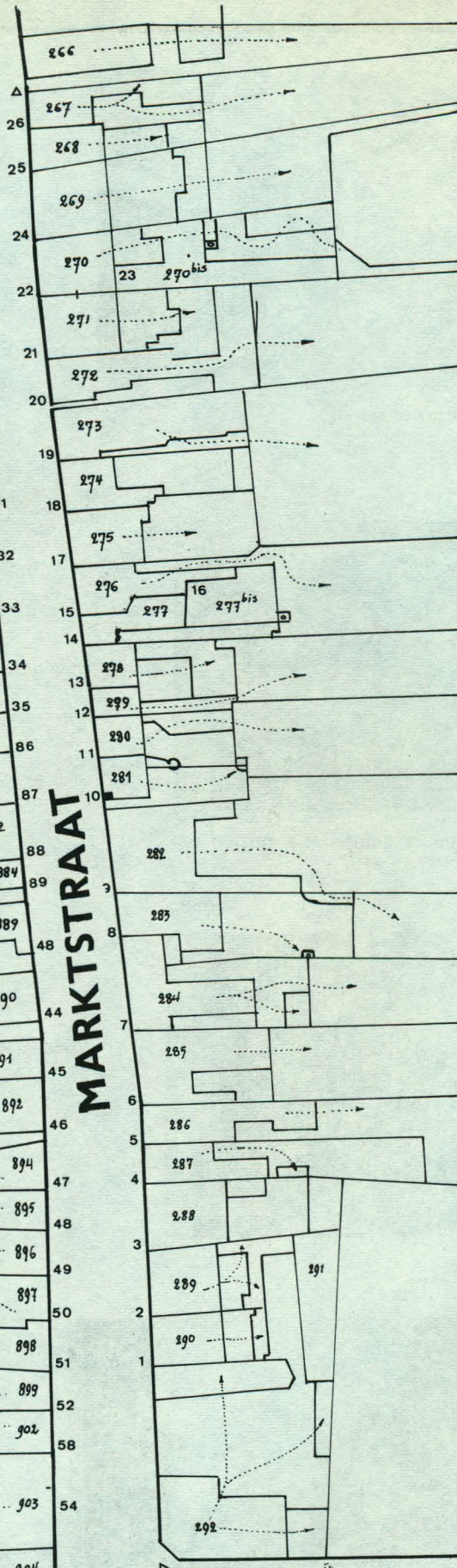
Kad.nr.	- Eigenaar	- Huisnummer	- Bewoners
290	- Gellinck, notaris	= 1	- Vervaecke Yvo Echt. Vandeputte Florentine, linnenkoopman
289	- id	= 2	- Gellinck Joseph en kinderen, notaris
288	- Kdr Demonie August, lijnwaad km	= 3	- Demonie Ignatius en Mathilde, lijnwaadkopers
287	- Hinnekindt Louis, winkelier	= 4	- Hinnekindt Louis Echt. Dekeirschieschieter, winkelier
286	- Wedwe Pieter Bossuyt Eigenares	= 5	- Buyse Joannes Echt Desmet Coleta, winkelier
285	- Maes Gaspard, advocaat	= 6	- Rotsaert Camille Wedwe Deligne Louis, bijzondere
284	- Coolen Joannes, dokter	= 7	- Coolen Joannes Baptiste Echt Neiryneck Maria, dokter
283	- Rootsaert Augustin, fabrikant	= 8	- Desmedt Felix Echt Nonckels Rosalie, winkelier
282	- id	= 9	- Rootsaert Augustin Echt Vanwtberghe M.-Jeanne, winkelier
281	- id	= 10	- Sanderuit Petrus Echt Verfaillie M.-Jeanne, Leurder met linnen
280	- Rootsaert Augustin, fabrikant	= 11	- Clement Hilarius en kinderen Perpetua en Rosalie, winkelier
279	- Ooghe, geneesheer	= 12	- Biel Charlotte, Amelie, Victoria, Nathalie en Franciscus, kleermakers
278	- id	= 13	- Delrue Joseph Echt Veef Agnes, hovenier
277	- Thybau Joannes, koopman	= 14	- Vanhoutteghem Florentin Echt Neiryneck Nathalie, winkelier
276	- id	= 15	- Desmet Theresia Echt Bogaert Petrus, winkelier

GROTE MARKT

1826-27

ROESELARESTRAAT

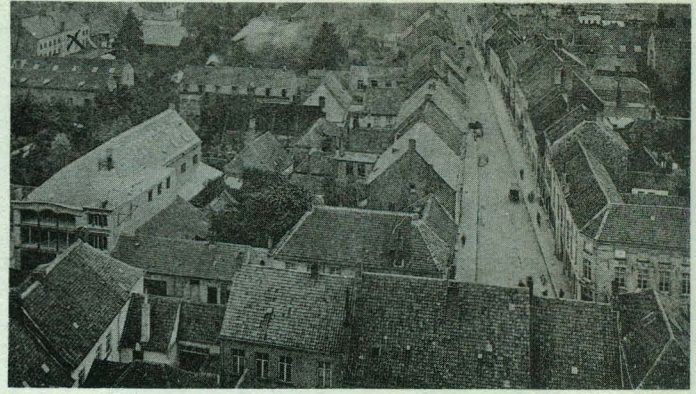
MARKTSTRAAT

GENTSTRAAT

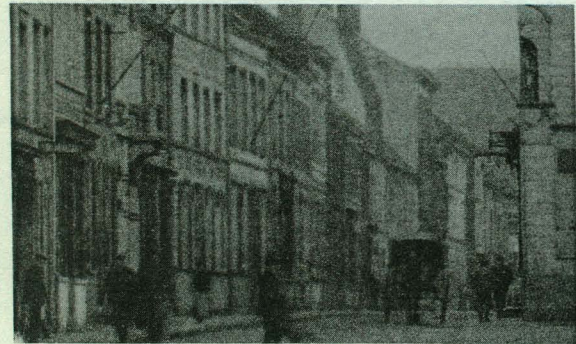
STRATEN VAN VROEGER EN NU : MARKTSTRAAT

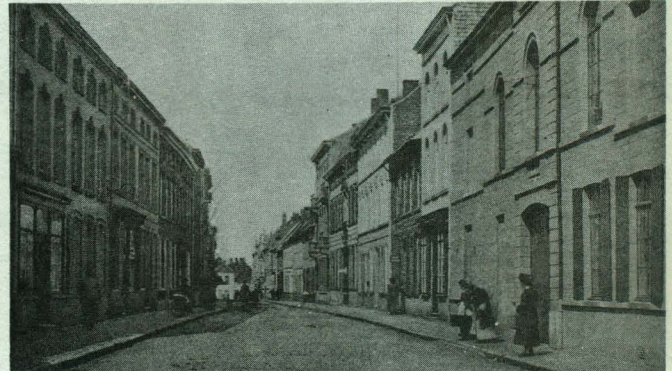
1910. - Straat zonder groot verkeer.

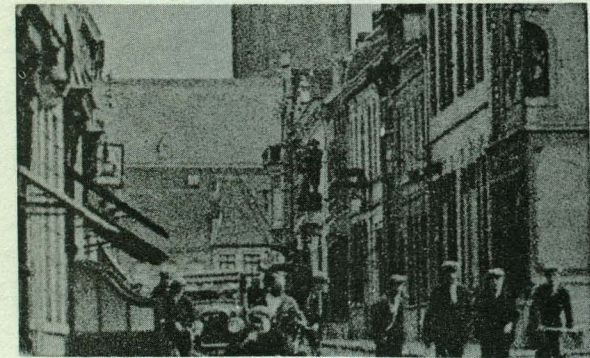
1911. - Panoramisch zicht op de Marktstraat.

1914. - Oostkant naar 't zuiden toe gezien.

1920. - Stille Hoofdstraat.

1930. - Westkant.

1950. - Westkant naar 't zuiden toe gezien.

1960. - Westkant

1968. - Drukke Winkelstraat. - Westkant

882/886	- Buyse Judocus metser	= 38	- Buyse Judocus, metser en kin- deren
883	- Mestiaen Judocus, borstelmaker	= 39	- Vanoutryve Joannes Echt Van- landegem Rosalie, slachter
884	- id	= 40	- Deprez Isabelle Wedwe Van- denborre Pieter, spinner
885	- id	= 41	- Werbrouck Eugene Echt Lafaut Godelieve, schoenmaker
887/888	- id	= 42	- Verfaillie Petrus Echt De- gryze Coleta, zager
889	- Wedwe Pieter Demonie	= 43	- Wedwe Joannes Demonie, bij- zondere
890	- Depreitere Joseph	= 44	- Depreitere Joseph, schoenma- ker en Bogaert Louis Echt Van- damme Sophie, linnenkoopman en Colpaert Joannes Echt Ver- faillie Theresia, borstelmaker
891	- Mestiaen Francois	= 45	- Mestiaen François Echt Buyse Marie, borsteimaker
892/893	- Vanbiervliet Kin- deren	= 46	- Vanbiervliet Kinderen Rosalie, Henriette, Virgine, Melanie en Louis, brouwers
894	- Callens Fernandus	= 47	- Callens Fernandus en Angela, horlogemaker
895	- Dewitte Filip Jaco- bus, winkelier	= 48	- Vandamme August en kinderen Meurisse, Rosalie, Angeline, Theresia, Francis
896	- id	= 49	- Dewitte Filip Echt Mestiaen Joanna, winkelier
897	- D'Hooghe Bernardus wed. en kindrs	= 50	- Wedwe D'Hooghe Bernardus en kinderen
898	- Vande kerckhove Mar- tha	= 51	- Vande kerckhove Martha, winke- lierster
899/900	- Delabeau Eugène	= 52	- Delabeau Eugenius Echt Haspe- slagh Barbara, kuiper
901/902	- id	= 53	- Paret Charles Echt Vanrobaeys Barbara, lijnwaadkoper
903	- Mestiaen Kinders en Dufort	= 54	- Claerhout François, vleeshou- wer en Kinders Mestiaen, vlees- houwers.
904.905	- Wedwe Joannes Van Ackere	= 55	- Wedwe Joannes VanAckere, her- bergier, brouwer

- 277 bis id = 16 - Nolf Petrus Echt Neiryndck Marie Joseph, winkelier
- 275 - Callens J., herbergier = 17 - Thibau Jacobus Echt Lahousse Amelie, linnenkoopman
- 274 - Dumat Judocus = 18 - Dumat Judocus Echt Wallaert Godelieve, winkelier
- 273 - Kinderen Logé = 19 - Kinderen Logé, winkeliers
- 272 - Van Ackere Jacobus = 20 - Van Ackere Jacobus Echt Ameeuw Thécla, winkelier
- 271 - Ameye Joseph, wijnhandelaar = 21 - Ameye Joseph en kinderen, wijnmarchand
- 270 - Van Mellaerts Pieter hoedenmaker = 22 - Van Mellaerts Pieter, Echt Lievens Regina, hoedenmakers
- 269 - id = 23 - Lievens Judocus Echt Samijn Theresa, herbergier
- 270bis id = 24 - VerEecke Joannes Echt Samijn Caroline hoedenmaker
- 268 - Deryckere August, schoenmaker = 25 - Deryckere August en kinderen Augustinus en Joannes
- 267 - Desmet Lodewijk winkelier = 26 - Desmet Lodewijk Echt Verbeke Amelie winkelier
- 871 - Maes Gaspard Advocaat = 27 - Maes Gaspard Charles Echt Vanbogaerde Josepha grondeigenaar
- 872 - Wedwe Louis Doorne = 28 - Wedwe Louis Doorne geb. Vanwtberghe Beatrix, winkelier
- 873 - Deryckere Petrus = 29 - Buyse Petrus, winkelier
- 874 - Vanbiervliet, brouwers = 30 - Jan Nuyttens Echt Vandemoortele Barbara herbergier-brouwers
- 875/875bis Wedwe Petrus Roose = 31 - Wedwe Roose Petrus Franciscus pottenbakkers, pottenbakkerij
- 876 - Callens Joseph, horlogemaker = 32 - Callens Jacques Echt Dekeirschietter Juliana, zilversmid
- 877 - Driessens Jacques = 33 - Driessens Jacques Echt Vermuelen Marie-Anne, handschoenmaker
- 878 - Parmentier Jan, koopman = 34 - Parmentier Jan, Echt Outryve Marie-Jeanne, winkelier
- 878 - Maes Gaspard Charles = 35 - Abeel Joannes Franciscus en Abeel Theresia, winkelier
- 880 - Wedwe Stauthaemer Franciscus = 36 - Vandewalle Angelus Echt Robijn Barbara
- 881/881bis Vandommele Jan = 37 - Vandommele Joannes Echt Bogaert Perpetua, getouwmaker

MELANIE VAN BIERVLIET

IZEGEMSE PEDAGOGE 1813 - 1892

Als men begint aan de geschiedenis van de Izegemse familie van Biervliet wordt men al dadelijk getroffen door de persoon van Melanie Van Biervliet. Men stelt zich de vraag: "Hoe was het mogelijk dat deze vrouw zo weinig bekend is?" Melanie Van Biervliet schreef talrijke pedagogische werken, heeft als religieuze vrouw een onderwijscongregatie in het leven geroepen en leidde de pedagogische praxis in instituten te Tielt, Brussel en Leuven. Haar werk, haar openstaan voor de toekomst, haar bekommernis voor de kinderen en voor de cultuurvorming van de jonge vrouw, tonen haar rijke persoonlijkheid. Ze was onvermoeibaar en steeds bezig. Het is dan ook zeer begrijpelijk dat zuster Christel schrijft: "Het kan ons alleen maar verwonderen dat over dergelijke dynamische vrouw tot nog toe geen publikaties zijn verschenen, des te meer omdat de figuur van JUSTINE DE MONIE, leerlinge en opvolgster van Melanie Van Biervliet, wel reeds een biograaf heeft gevonden.

Op 30 Ninose, in het jaar VIII van de Franse republiek (maandag 20 januari 1800) huwt Pierre François Van Biervliet met Marie Jeanne Van de Walle, te Izegem. (De trouwakte is te vinden in het stadhuis te Izegem). Volgens deze akte was Pierre 28 jaar, kleermaker, woonde te Ingelmunster en was zijn bruid 23 jaar, woonde in de Marktstraat te Izegem. Als getuigen vinden wij: Antoine Van Biervliet, brouwer, broeder van de bruidegom en Louis Missiaen, schoonbroer van de bruid alsook Felix Van de Walle, fabrikant, broeder van de bruid en Paul Meurisse, plaffoneur, geen familielid.

Uit deze eerbare burgerfamilie worden tien kinderen geboren; vijf sterven op jonge leeftijd. Op de oudste en enige zoon, Louis

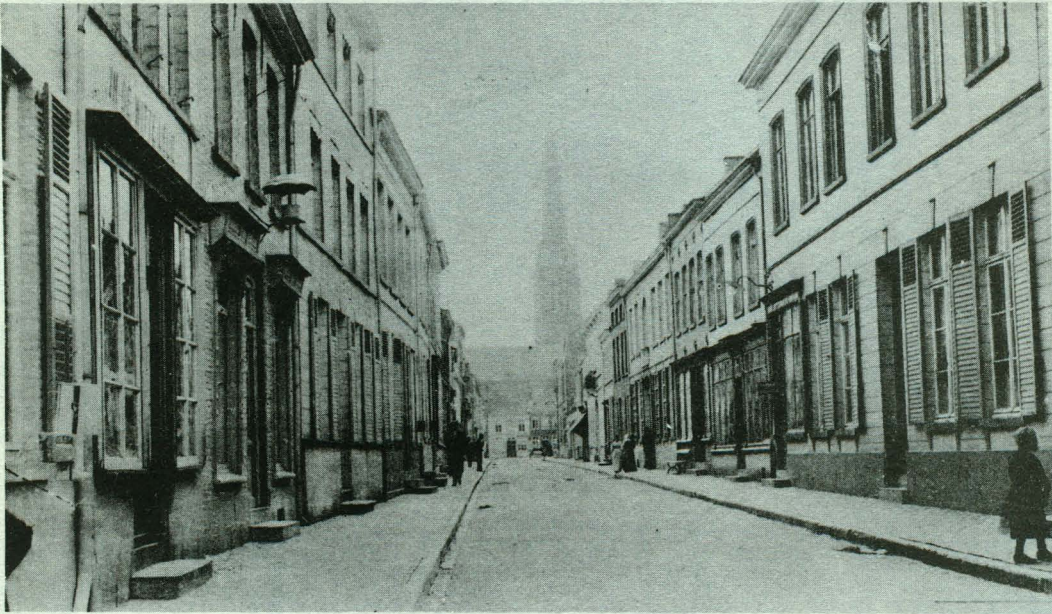
Antoine (1802), volgen vier dochters: Rosalie (5.8.1804), Henriette (3.4.1809), Virginie (9.4.1811) en MELANIE (15.7.1813). De geboorteakte van Melanie berust ondermeer in het archief van de H. Familie te Brussel.

Het is ons niet geheel duidelijk, maar waar wij op de trouwakte van vader Van Biervliet vinden dat hij kleermaker was, weten wij uit andere dokumenten dat hij na zijn huwelijk een brouwerij en azijnfabriek had, aan de Marktstraat te Izegem. Het geboortehuis van Melanie was terzelfdertijd stadhuis en hotel "St. Sebastien". Als kind is ze vertrouwd met het leven in de stad en op de "lijnwaedmerkt", die aan de Marktstraat haar betekenis geeft (J. Geldhof, Ten Mandere, 2de jg., 1961, pp. 20-22)

Noch over het schoolgaan noch over een vermoedelijke kostschool-tijd zijn klare gegevens te vinden. Toch laat de geschiedenis van de Zusters van Maria te Izegem een mogelijke veronderstelling open. Zij hebben: "Eene kostschool of pensionaet voor jonge dochters hetwelk in zijn slach onder alle opzigten voor niet een van ons land wijken moet", en ook "eene fransche en vlaemsche school voor burgermeisjes" (uit: "Geschiedenis van Iseghem door eenen kanonik van het kapittel van Brugge, Roeselare, David Van Hee, 1852, p.176)

Een tweede element kan de veronderstelling, dat Melanie school liep te Izegem staven: Rosalie, de oudste zuster van Melanie, studeerde er. (Op 10 september 1818 krijgt Rosalie als "prix de 1e orthographe au pensionnat français à Isenghien" LE MODELE DES JEUNES GENS, door E.H. Proyart. (Dit boekje is bewaard in het archief van de H. Familie-Brussel.)

Over zichzelf getuigt Melanie: "Ik verslond al de boeken die in mijn handen vielen (gelukkig dat het goede waren). Ik hou ervan - zo schreef zij later - mij die werkelijk komische vurigheid te herinneren, waarmee ik hier en daar een stuk wetenschap verwierf, evenals de vreugde van een grammaticale ontdekking, of een literaire vondst, of een triomfantelijke oplossing. Het was geweldig en bijzonder, mij alleen te voelen in de woestijn. Stappend.. Maar iedere stap was de verovering van een nieuwe wereld.

De Marktstraat in 1910. De woning van de Van Biervliets is goed zichtbaar : rechts, waar enkele personen een praatje slaan.

Gevel met inrijpoort van het ouderlijk huis van Melanie Van Biervliet.

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

1717

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

1717

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

Le Journal de la Cour & de la Ville de Paris le 10 Mars 1717
Mort de la Reine de France

Ik weet niet of Columbus gelukkiger kon zijn."

Wat voorafgaat moet ons enige klaarheid brengen over het feit dat Melanie Van Biervliet reeds op zestienjarige leeftijd aan haar taak begon in Tielt. Ik geloof dat wij hier werkelijk kunnen spreken van een zeer begaafde vrouw die door zelfstudie het bracht tot grote pedagoge en merkwaardige persoonlijkheid.

De dood van moeder en vader Van Biervliet en een volledig zakenfaillissement brengen de kinderen in een triestige situatie. De oudste zoon LOUIS VAN BIERVLIET, broeder van Melanie, geboren te Izegem 29 augustus 1802 en gestorven te Leuven 2 juni 1868, was ook een zeer begaafd man.

Hij was gehuwd te Gent met Jeanne-Antoinette Kesteloot, geboren te Rotterdam op 11 september 1805, gestorven te Gent 21 maart 1894; dochter van Jacques-Louis Kesteloot (Dokter in de medicijnen en letteren, dokter van de koningen Louis Bonaparte en Willem van de Nederlanden. Hij was medestichter en rektor van de hogeschool van Gent.) en van Jacqueline Nollet. Jeanne-Antoinette was de kleindochter van Jacques-François Kesteloot, scheepsbaas te Nieuwpoort (zie museum Nieuwpoort). LOUIS-ANTOINE VAN BIERVLIET werd professor in algemene pathologie en in menselijke physiologie aan de universiteit van Leuven).

Hij had drie kinderen:

- a. JOZEF, werd professor te Leuven
- b. PAUL, werd raadsheer bij het beroepshof te Gent
- c. Een derde zoon, eveneens advocaat, verdedigde gratis de kloosters in de periode van de ongelukswet 1879-1884

Een zoon van Paul werd de latere Belgische Minister van Guatemala, en woont thans te Koksijde

Een andere zoon van Paul werd redemptorist en stierf te Rome. De gezusters Van Biervliet bevonden zich dus in een triestige situatie. Rosalie en Melanie leggen op een aprildag 1829 examen af te Brugge, voor de toenmalige commissie van Onderwijs in West-Vlaanderen (Cfr. S.STOKMAN, De religieuze en de onderwijspolitiek der regeering in het vereenigd Koninkrijk der Nederlanden (1814-1830) 's-Gravenhage, 1935, pp. 124-125)

De akte van algemene toelating kan worden verkregen na het afleggen van een examen voor de commissie van onderwijs en na voorlegging van drie getuigschriften nl. van burgerlijk, zedelijk en godsdienstig gedrag, afgeleverd door de burgemeester, de pastoor en twee geachte huisvaders van de gemeente. Een van de leden van de commissie informeert schalks of Melanie wel haar eerste communie gedaan heeft (archieff H. Familie Brussel). Zij is inderdaad jong, tenger en klein. Samen zoeken de juffrouwen Van Biervliet naar "un moyen de vivre, une occasion de faire du bien" (kloosterarchieff, Tielt). Ze voelden zich geroepen tot het onderwijs. Het onderwijs in Vlaanderen was uiterst gebrekkig en zeldzaam.

Op 19 maart 1829 richt Rosalie aan de burgemeester van Tielt een aanvraag tot het oprichten van een kostschool voor juffrouwen. Zij rekent op een gunstig onthaal, omdat zij overtuigd is dat een goede en verstandige opvoeding een geschikt middel is om het geluk van een gemeente te verzekeren. (stadsarchieff Tielt)

Men stelt zich onmiddellijk de vraag waarom in Tielt en niet in Izegem. Wij lezen in de geschiedenis van Iseghem het antwoord: "Er is geen gebrek binnen Iseghem aen scholen en aen goede scholen, die, onder alle opzigten loffelijk voldoen aen een der wezenlijkste behoeften van de stad. Rijke en arme kinderen, beider geslachten vinden er elk volgens hunnen staet, de schoonste gelegenheid om onderwezen te worden."

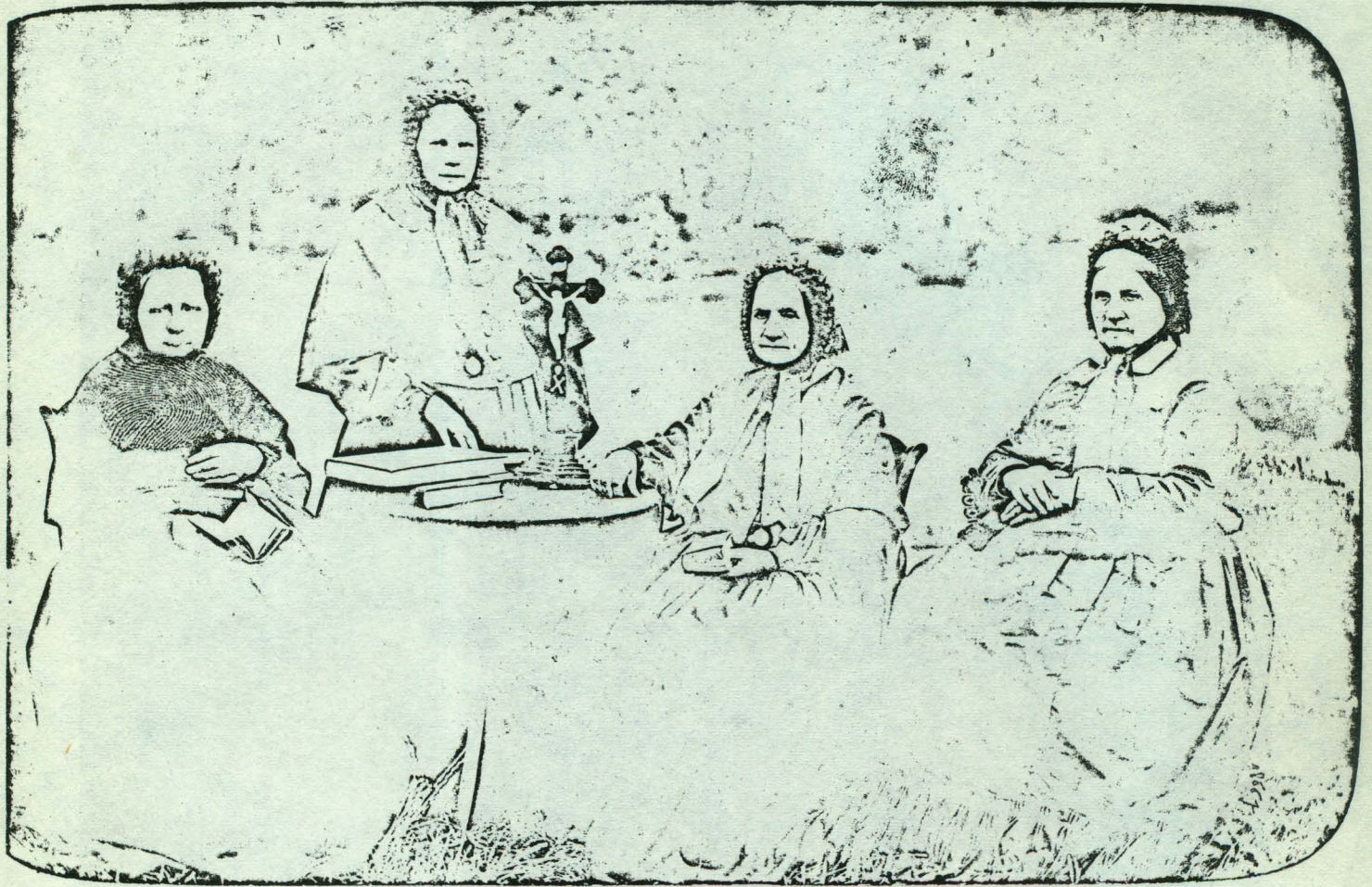
In 1822 vragen "les soeurs de l'association sous la protection de la Ste. Vierge, Mère de Dieu" de goedkeuring van hun statuten aan Koning Willem.

Deze geestelijke vereniging is toegewijd aan het onderwijs. In een verslag van 22 april 1826 lezen wij: "voornoemde geestelijke vereeniging heeft noch erkenning, noch goedkeuring", maar ze wordt gunstig gekwoteerd qua gebouwen en onderwijzend personeel; in die armenschool zijn 250 leerlingen vijftig betalende externe en twintig interne leerlingen. Men ziet dus dat Izegem geen nood heeft aan scholen.

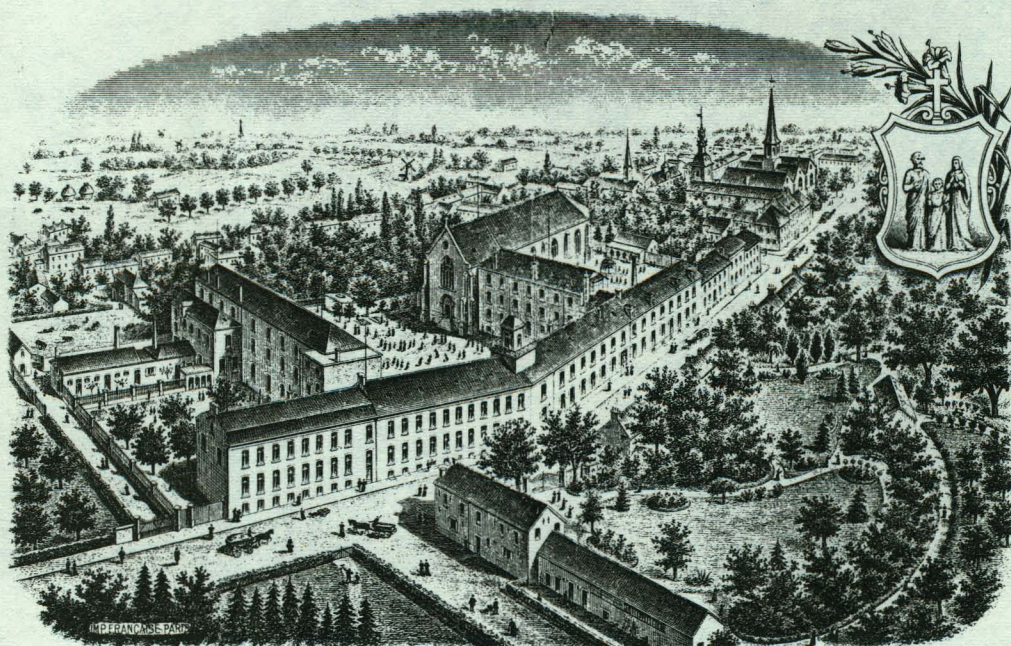
In Tielt echter zit de zaak anders. Een geestelijke vereniging

MELANIE VAN BIERVLIET
PEDAGOGE
(° Izegem 15 juli 1813 - † Tiel, 1 mei 1892)

De gezusters Van Biervliet.
Van l.n.r. : Virginie, Melanie, Rosalie en Henriette.

Instituut van de H. Familie te Tiel in de laatste helft van de XIXe eeuw.

onder de naam van de H. Vincentius à Paulo heeft te Tielt een "arm- leer- en spinschool; het onderwijs maakt er geringe vorderingen. Het personeel is onbekwaam. (Uit het algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage, Staatssecretaris 2060)

TE TIELT LIGT EEN KANS VOOR DE JUFFROUWEN VAN BIERVLIET

In de zitting van het schepencollege, op 1 april 1829, worden geen bedenkingen gemaakt tegen het oprichten van een kostschool voor juffrouwen. (stadsarchief Tielt). 26 mei 1829 is dan ook een belangrijke dag. Samen met een tiental leerlingen betrekken de gezusters VanBiervliet een huis in de Hoogstraat nr. 29 (stadsarchief Tielt). Van toen af kan men spreken van "Ste. Marie, une maison d'éducation". Het ruime huis werd weldra te klein en men bracht in 1837 de inrichting over naar de Kromwalstraat. Die gebouwen zijn nu eigendom van de Presentatie van Broons in Bretagne. Ze doen dienst als kliniek (Sint Andreas kliniek, zusters van 't gelove)

Hier kende de school onder de naam: "Saint Marie" haar eerste uitbreiding en bloei.

Het onthaal dat de juffrouwen Van Biervliet in Tielt te beurt valt, is niet onverdeeld gunstig. De strijd tegen het Hollands bewind wordt steeds bitsiger. Aangezien de dames Van Biervliet een diploma verworven hadden van de staat, werden ze in zekere zin aanzien als collaborateurs. Een oude pater recollet, E.P. Jacques, stuurde dreigbrieven voor hun aankomst in Tielt, naar de pastoor van Izegem om hun aankomst te beletten.

Een onderpastoor van de parochie was voornemens de absolutie te weigeren aan die mensen die hun kinderen zouden toevertrouwen aan de dames.

Het volk aanzag ze als "des maîtresses gueuses" door koning Willem gezonden om de jeugd anti-katholieke gevoelens te inspireren. Wanneer de leerlingen onder begeleiding naar de mis gingen schreeuwden de straatjongens: "VOILA L'ECOLE DES GUEUSES QUI VA A L'EGLISE".

Op het ogenblik van de revolutie werden ze aanzien als vurige orangisten. Vensters werden 's nachts uitgewooid, gelukkig zonder

kinderen te treffen. Van bij het begin echter werden ze gesteund door pastoor De Vleeshouwer, een zeer devoot en onderlegd man met grote oordeelskracht. Ook Mgr. Van de Velde, bisschop van Gent en Brugge is zeer goed gesteld. "Ste. Marie wordt een bloeiende kostschool."

Wij mogen niet nalaten de invloed van E.H. Van Coillie, op Melanie Van Biervliet te onderlijnen. Toen E.H. Pastoor Desmet Izegem verliet was E.H. Van Coillie vicaris te Izegem. Pastoor Desmet kende de moeilijkheden van de dames Van Biervliet en vroeg E.H. Van Coillie goed te zijn voor hen, moesten ze opnieuw naar hun geboortestad Izegem komen. E.H. Van Coillie kende zeer goed de familie Van Biervliet. Hij had ~~gêstudeêrds~~ te Roeselare en was bevriend met Louis Van Biervliet die in poësie zat in het klein seminarie. E.H. Van Coillie, een zeer breeddenkend en gevoelig man, vermoedde dat het de dames Van Biervliet niet voor de wind ging en begaf zich naar Tielt. In een nota geschreven door Melanie vinden wij het volgende: "Il vint nous voir sans honte et sans peur, en plein jour, demandant des indications aux passants. L'évènement fit grande sensation. Les braves bourgeois venaient tous sur le seuil de leur porte. Un prêtre qui se rend au pensionnat! Un prêtre étranger! Ils n'en pouvaient croire le témoignage de leurs yeux".

Dit geeft ons wel een goed beeld over de atmosfeer te Tielt. Het blijkt verder uit dezelfde nota dat alle geestelijken gedurende twee jaar elk contact vermeden met de inrichting Van Biervliet. Uit voorgaande Franse tekst vernemen wij dat alle brave burgers van Tielt, het als een buitengewone gebeurtenis, dat een vreemde priester het zonder schaamte of vrees, bij klaarlichte dag aandurfde, de dames te bezoeken.

Melanie schrijft trouwens verder: "Men aanzag ons als geëscommunikeerden". Het is zeker dat E.H. Van Coillie een grote steun geweest is voor de gezusters Van Biervliet, vooral voor Melanie en zich niet liet intimideren door de kritiek van andere geestelijken. Melanie schrijft dat E.H. Van Ooteghem, directeur van een pensioonaat te Ingelmunster, waar haar broeder Louis nog school gelopen had, een bezoek bracht aan E.H. Van Coillie.

Als vriend was hij gekomen, om heftig te protesteren en zijn bezoek aan de dames Van Biervliet te Tielt af te keuren. Het waren immers verdachte personen. Hij gaf E.H. Van Coillie zelf de raad om beroep te doen op de kristelijke gevoelens van Louis Van Biervliet teneinde deze ervan te overtuigen, dat het de hoogste tijd was, om zijn zusters uit die gevaarlijke situatie te redden. Moeilijkheden, overwerk en zenuwoverspanning waren er oorzaak van dat Melanie aan maagpijnen leed. Ze werd uitgenodigd door E.H. Van Coillie om enkele weken bij hem thuis te komen uitrusten. Zij getuigt dat deze weken een blijvende invloed op haar leven hadden. Ze werd er lichamenlijk gesterkt en geestelijk was het voor haar een tijd van weelde. Ze kon ganse dagen lezen. E.H. Van Coillie raadde haar bepaalde boeken aan. Gans zijn bibliotheek stond ter hare beschikking. Dit was voor de leergierige Melanie een buitengewone voldoening. Ze kwam er in kontakt met schrijvers uit de oudheid en las zelf een deel van de theologie van Alfonsus.

VERDIENSTELIJKE STICHTERESSEN.

Midden de politieke verwickelingen die de vereniging van noord en zuid medebracht, spijs het onbegrip van sommige Tieltenaren, hielden de juffrouwen Van Biervliet voet bij stek en stelden alles in het werk voor de zaak van het katholiek onderwijs. De inrichting werd door de meesten uiteindelijk gewaardeerd om de diepgodsdienstige grondslag, om haar opvoedingssysteem en om haar stevige intellectuele vorming. Men kweekte er de zin voor eenvoud en dege-lijkheid.

VIRGINIE geeft het naaldwerk aan de leerlingen en verzorgt het materieel aspekt.

HENRIËTTE deelt het onderwijs met haar zestienjarige zus Melanie.

ROSALIE en MELANIE hadden de leiding en de organisatie van de school.

Toch komt er een kink in de kabel. Er zijn moeilijkheden met de geestelijkheid en ook financiële problemen. De situatie blijkt onhoudbaar te Tielt. E.H. Carton, directeur van het doofstommen- instituut en van de kostschool Spermalie te Brugge, doet op 3 no-

vember 1841 het voorstel : "Ste. Marie" te verbinden aan het huis van Spermalie. Melanie brengt er een bezoek samen met Rosalie. Hun eerste indrukken zijn scherp: "les religieuses sont très pieuses, mais un peu grossières, la plupart sinon toutes sont des filles de paysan sans éducation" (uit annalen van de H. Familie Brussel). E.H. Darras, pastoor-deken van Tielt, wil de juffrouwen in Tielt houden maar het gelukt hem niet. Op 11 januari 1842 doen ze samen met 38 kostschoolmeisjes hun intrede in Spermalie. De leerlingen van beide groepen kunnen het echter niet goed met elkaar stellen en op de juffrouwen wordt druk geoeffend om het kleed der religieusen aan te nemen. In feite hadden de dames Van Biervliet gans hun leven gewijd aan de opvoeding van de jeugd en eigenlijk werkelijk geleefd als nonnen.

De dames en leerlingen zouden dan ook na korte tijd Brugge verlaten, om zich opnieuw in Tielt te vestigen.

Het is een kunst, de tekenen van de tijd te "lezen" en te beantwoorden. Merkwaardig is het hoe Melanie ingaat op de situatie van de hongersnood 1846-'47. Zij is getroffen: "on meurt de faim, on meurt de froid" (archieff H. Familie Brussel). Van de aanvang te Tielt heeft Melanie een armdienst ingericht. Bij de hongersnood, gestimuleerd door E.H. Darras, roept zij "une société en faveur de l'enfance indigente de Thielt" in het leven. Duizend brieven worden gestuurd naar rijke kinderen van onze grootsteden, naar grote kloosters, o.a. naar de dames van Berlaimont en Les dames Anglaises, en ook naar gegoede families. De reacties zijn werkelijk positief. Er komt zelfs steun uit een niet-verwachte hoek. De "Loge de la Persévérance à l'or" te Antwerpen schrijft op 29 januari 1848 een meelevende brief en belooft een gift van 400 fr. "On fit répondre; toute la presse libérale en parla". (Archief H. Familie Brussel)

Op 12 februari 1848 schrijft Melanie Van Biervliet AUX BIENFAITEURS DE LA FLANDRE, concreet gezien: twaalfhonderd kinderen uit de scholen van Tielt krijgen "leur morceau de pain quotédien".

38 Bovendien wordt er soep en rijst bedeed. Omliggende dorpen hebben hulp gekregen door het werk "armenzorg", dat de kostschool-

meisjes hebben opgezet.

Intussen wordt Ste. Marie een bekend internaat. Achtereenvolgens fungeren als directeurs E.H. Van Couillie en E.H. Lietaer (principaal van het college te Tielt). Haar broer Louis-Antoine, professor te Leuven, bezoekt de eerste maandag van elke maand de school. Hij geeft dan lessen in algemene hygiëne en schrijft gezondheidsmaatregelen voor in het voordeel van alle leerlingen.

Intussen heeft juffrouw Constance Van Biervliet, een familielid, de groep verlaten, zij treed in bij de Arme Klaren te Brugge en wordt later abdis te Londen. Bij die gelegenheid begint Melanie te denken aan een gemeenschap van religieusen. De tijdsomstandigheden zijn intussen verbeterd. Melanie Van Biervliet doet alle "démarches" om een congregatie te stichten. Zij neemt contact met E.H. Deschamps, krijgt de steun van E.H. Lietaer en van Mgr. Malou en de goedkeuring van Virginie en Louis-Antoine. Op 3 juni 1856 legden de juffrouwen Melanie, Rosalie en Henriette de kloostergeloften af in de handen van Mgr. Malou. Hiermede was de congregatie gesticht en kreeg het instituut de naam "HEILIGE FAMILIE". Naast de naam van de moeder van de H. Verlosser wenste de congregatie deze van Sint Jozef te voegen. Nazareth werd hun toonbeeld. Voor de hun toevertrouwde kinderen wilden zij een atmosfeer van vertrouwen en zachtmoedigheid zoals in het huizeke van Nazareth. Als leuze nam de congregatie; "NON FALLIT TE DEUS!" (God bedriegt je niet!)

De zustersgemeenschap nam spoedig uitbreiding.

Melanie opent op 10 januari 1862 een huis in Brussel (Rue Ducale)

Op 1 oktober 1869 wordt ook te Leuven een instituut-Van Biervliet geopend (externaat, steenweg op Tienen (bijlage n° 60)

Melanie Van Biervliet heeft een ware passie voor onderwijs en opvoeding. Op 20 oktober geeft bisschop Godschalck van's Hertogenbosch haar toelating in die stad of in de buurt daarvan "een gesticht der H. Familie op te richten, waarin eene kostschool kan geopend worden..." (Archief H. Familie Brussel). Over al of niet realiseren van dit plan werd niets teruggevonden.

Er was ook een plan om een huis te stichten te Antwerpen. Juffrouw Justine zou de leiding nemen en juffrouw Virginie zou instaan voor de financiële kant van de zaak. Om onbekende redenen werd echter ook van deze stichting afgezien.

In 1881, staat Melanie nog in de lijst van het personeel als "directrice de l'école normale d'institutrices laïques à Tielt" aangegeven. (Documents relatifs, Instruction primaire, Bruges, P. 208). Hetzelfde jaar neemt Melanie officieel de taak van algemeen overste van haar zuster Rosalie over. Rosalie was besluiteloos geworden, vertrouwde alles toe aan Melanie en de kloostergemeenschap leed onder die dualiteit.

Melanie werd op 18 april 1881 door Mgr. J.J. Faict, bisschop van Brugge tot algemeen overste benoemd.

Melanie echter maakte niet veel tijd vrij voor haar religieusen, haar interesse ging hoofdzakelijk naar literatuur uit. Zij schreef zelf gedurig nieuwe werken. Vergeten wij niet dat ze juist de leiding kreeg in volle schoolstrijd. Als resultaat van de wet van 1879 is de normaalschool niet meer geadopteerd. Dit was een zware slag! De lagere normaalschool bestond reeds 30 jaar! Immers bij stichting van de normaalschool in 1849 was het peil van het onderwijs in Vlaanderen zeer laag. Men beschikte immers niet over geschoolde leerkrachten. De wetgever zag zich dan ook genoodzaakt in te grijpen. Men vaardigde nieuwe verordeningen uit door de organieke wet van 1842. Aldus voorzag de wet de oprichting van twee normaalscholen, één voor het Vlaamse en één voor het Waalse landsgedeelte. Men wilde eenheid in programma en leerwijze. De geestelijkheid ijverde voor eigen katholieke normaalscholen. Het waren alle scholen voor jongens. Uit die tijd dagtekenen deze van Torhout, Sint Truiden, St. Roch, Bonne Esperance.

In 1849 gaf de minister van binnenlandse zaken zijn voornemen te kennen in elke provincie een normaalschool voor meisjes in te richten. Van geestelijke kant ging men bij juffrouw Melanie en bepleitte men de oprichting van een meisjesnormaalschool. Op aanraden van E.H. deken Darras van Tielt, aangemoedigd door Mgr. Maloe, bisschop van Brugge, alsmede door Heer Baron de Vrière, gou-

verneur van West-Vlaanderen, stichtte juffrouw Melanie de vrije lagere normaalschool voor meisjes. Bij koninklijk besluit van 31 augustus 1849 werd de school erkend. Op 15 februari 1850 werden cursussen geopend. Reeds op 18 juli 1850 bezocht de eerste inspectrice, Mevr. Gatti de Gamond de school en bracht op het ministerie een zeer gunstig verslag uit. Er volgde een snelle vooruitgang van de normaalschool, zodat nieuwe gebouwen noodzakelijk bleken. Ruime koeren en een hof met lommerrijke bomen kwamen erbij. Op een van de koeren werd een mooie gotische kapel opgericht. Melanie Van Biervliet moest het dus bij haar benoeming als overste stellen zonder aanvaarding.

Volgens artikel 43, van wat men pleegt te noemen de ongelukswet, erkende de staat de private normaalscholen niet meer. Alleen de officiële hadden het recht kandidaten voor te stellen voor het diploma. Volgens artikel 7 mochten de scholen alleen onderwijzeressen aanvaarden in het bezit van een diploma. Als gevolg van dit alles had de school nog amper 20 leerlingen. Sommige leerlingen vertrokken uit Tielt om hun diploma te halen in een staatsnormaalschool. Anderen trokken zich terug omdat ze geen toekomst meer zagen in het onderwijs voor katholieken.

De normaalschool bleef echter bestaan. De bisschop wilde ze behouden voor het opleiden van onderwijzeressen die dienst zouden nemen in de vele vrije scholen die noodgedwongen ontstaan waren.

In 1880 vatte men opnieuw het plan op om een bijhuis te maken in Holland, dit op aandringen van Hollandse families, die hun kinderen naar Leuven zonden. De stichteressen hadden spijt dat ze Brussel verlaten hadden, in 1872. Daarom vroegen en verkregen ze in 1881 van Kardinaal Deschamps de toelating om een nieuwe stichting te doen. Men moest uitzien naar een degelijk gebouw. Gedurende twee jaar werd een huis in de Boulevard de Hainaut gebruikt. Daarna werd in de rue Guimard een ruim huis gevonden. Daar kende de stichting vooruitgang en bloei.

De derde leeftijd was vrij zwaar voor Melanie.

In haar werkkamer leefde zij eerst nog totaal, d.w.z. lezend en schrijvend. Haar gezondheid liet te wensen; beklemmingen en long-
gingestie maakten haar het leven lastig. Op 1 mei 1892 ontving zij met de grootste piëteit het sacrament van de zieken. Haar laatste woord is de zin van haar bestaan: "Dieu d'amour".
Een groot mens was gestorven. Zij had echter reeds in 1883 ervoor gezorgd dat een van haar meest geliefde leerlingen haar zou opvolgen, JUSTINE DE MONIE, op aandringen van de bisschop en op wens van Melanie teruggeroepen uit Leuven en op 7 november 1883 door de bisschop van Brugge aangesteld als algemeen overste. Mme. Melanie en Rosalie bleven eredames en stichteressen van het instituut.

Het zou ons te ver leiden Melanie Van Biervliet te leren kennen als mens, religieuze vrouw, pedagoge en auteur. De informatieleemte over haar schooltijd moet ons laten veronderstellen, dat zij voor haar intellectuele en algemene ontwikkeling aangewezen is geweest op mensen en boeken.

Zij is blijkbaar een autodidacte.

Marie Henriette overleed te Tielt in 1882

Marie Melanie overleed te Tielt in 1892

Marie Rosalie overleed te Tielt in 1893

Pauline Virginie overleed te Tielt in 1903

Het vervolgt.

42

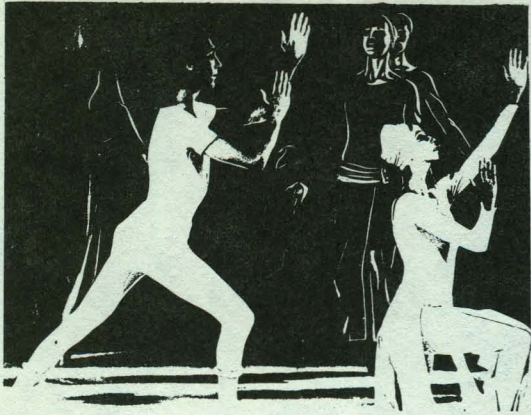

SCHATTEN OP ZOLDER

BIJ VERSCHILLENDE PERSONEN LIGT ER NOG 'N ALBUM MET ZICHTKAARTEN ERGENS OP ZOLDER VERBORGEN. DAAR STEEKT ZEKER NOG VAN 'T BESTE MATERIAAL IN WAAR WIJ REEDS ZOLANG NAAR ZOEKEN. KIJK UIT NAAR OUDE ZICHTKAARTEN VAN IZEGEM

STUUR ONS UW "SCHATTEN OP ZOLDER" IN BRUIKLEEN!

23.4 - Ballet van Vlaanderen.

Dr. Albert CLARYSSE

Dhr. Werner VENS

In de K.V.O. te Antwerpen werd de Octavie-Belloyprijs voor 1972 toegekend aan Herman Bekaert, bas (° Izegem 1937).

4.6. - Dhr. Vervisch koning bij de St.-Sebastiaanschutters.

29.5 - Laureaten en personeel van de stedelijke leergangen.

21.7 - Grondverzakking in de Kortrijkstraat (hoek Groeningestr.).

ACTUEELTJES NR. 25

De nummers met een * verwijzen naar actueeltjes in beeld.

- 592 Ter gelegenheid van de statutaire herkiezing van het dagelijks bestuur van het A.C.W.-Izegem werd een nieuwe beleidsploeg aangesteld en werd tevens een nieuwe voorzitter verkozen. Het werd Werner Vens. Velen kennen reeds deze drieëndertiger vol dynamisme, idealisme en realisme. Vrijgestelde van de K.A.J. werd hij in 1963 lekenapostel te Malabi gedurende 5 jaar. Eind 1971 werd hij aangesteld tot arrondissementeel propagandist; ondertussen was hij ook voorzitter geworden in de Culturele Raad van Sectie III. Moge Werner nog vele jaren zijn rijke talenten ten dienste stellen van Stad en Gewest!
- 593 Op 22.4.72 bracht het "Ballet van Vlaanderen" een prachtavond op de planken van het Stedelijk Auditorium. "Cantus Finnis, Provençalse Dansen en Ritus Paganus" verliepen vlot en de artisten werden regelmatig terug geroepen tot plots tijdens "Prometheus" Aimé de Lignière, hoofdacteur, struikelde en een hersenschudding opliep. Dit spijtig voorval stelde een vroegtijdig einde aan deze prachtige vertoning.
- 594 22 en 23.4.72 bracht voor de vierde maal het verbroederingsfeest tussen de stad Izegem en de 1^oCie A.T.K.-Siegen. Met défilé en expo werd deze verbroedering opgeluisterd. Drie militairen legden zelfs de afstand Siegen-Izegem te voet af (520 km) en hadden bij hun aankomst een flink geprezen spaarpot mee voor onze Izegemse gehandicapten: een prachtig gebaar !
- 595 Op 29.4.72 ging de 4de Bloemenmarkt door. Voor de zoveelste maal met regen en guur weder. Toch werd er flink verkocht.
- 596 Op 6.5.72 werd de eerste steen gelegd van het V-instituut: het Izegems Instituut voor Chronische zieken. Deken Kindt wijdde deze steen.
- 597 Hetzelfde week-end vierde de Izegemse Scoutsbeweging haar * 50-jarig bestaan. Deze heugelijke viering kende een mineurtoon door het plotse overlijden van haar feestcommissaris de heer Roger Hatse.

- 598 Nog op dezelfde dagen ging in het Instituut de Pélichy een reuze-feest door bij gelegenheid van de inhuldiging van de nieuwe sportzaal. Het Instituut was te klein om de vele honderden sympathisanten te ontvangen !
- 599 Onze Heemkundige Kring "Ten Mandere" presenteerde op 7.5.72 het Dagboek Vandewalle. Dit gebeurde op het Stadhuis in aanwezigheid van het Stadsmagistraat, het Provinciaal Verbond en de laatste rechtstreekse afstammelingen Vandewalle.
- * 600 In de Izegemse Regie voor electriciteit werd de heer G.Daenens opgevolgd als directeur door de heer Robert Mahieu; hij voltooide zijn studies aan het Provinciaal Techn.Instituut te Kortrijk als laureaat.
- 601 Op 13.5.72 plantte "Die Boose" naar aloud gebruik de Meiboom. Een dertigtal groepen hielpen deze nationale Meiboomplanting opluisteren.
- 602 20.5.72. "Moeder" Antoinette van het Maria Rustoord werd benoemd in het Rustoord te St.Eloois Winkel. 20 jaar lang bezorgde zij liedevol onze oudjes. Zij wordt opgevolgd door zuster Christofora uit Roeselare.
- 603 Zaterdag 27 mei had de finale plaats van de Grote Prijs der Izegemse Nijverheden: "De Gouden Schoen" voor handbooggilden, Roeselare St.Sebastiaan en Izegem St.Sebastiaan strede voor de eerste plaats. De lokale ploeg bestaande uit de heren Fr.Behaeghel, Etienne Bourez, Alb.Vandemoortele, Gebr. Vanhoutte en Jos.Verbeke, haalde het en mocht uit de handen van Burgemeester G.Nyffels de prachttrofee in ontvangst nemen.
- 604 Op 29.5.72 werd de Stedelijke Sportraad geïnstalleerd. 10 beheerders werden aangesteld en daaruit werden 3 leden van het Dagelijks Bestuur gekozen. De hr Roger Mulier wordt eerste Voorzitter.
- 605 Tijdens de eindvertoning van het seizoen werd in de Koninklijke Vlaamse Opera te Antwerpen de Octavie-Belloyprijs toegekend en uitgereikt aan de bas Herman Bekaert. De laureaat is zoon van onze stadsgenoot hr Roger Bekaert, oud-directeur van de H.Hartschool en conservator van het Schoeismuseum, tevens bestuurslid van onze Heemkundige Kring. Deze prijs loopt over een gans seizoen. Gelet wordt vooral op: dictie, muzikaliteit, uitbeeldingsvermogen en articulatie. Herman Bekaert zong in de finale het eerste bedrijf uit Beethovens "Fidelio" en triomfeerde met een meesterlijke uitbeelding van Boris Godoenov in de taferelen 5 en 8 uit de opera van Moessorgski. Hij zong die rol in het Russisch !

- 606 De uitslagen van de Stedelijke Leergangen werden geprocla-
* meerd op 29.5.72. Drie gouden medailles werden uitgereikt
nl. aan Mej.Linda Breemeersch en de H.H. Carlos Vannieu-
wenhuysse en Eric Verstraete.
- 607 Op 3 en 4.6.72 gingen de Stedelijke Batjes weer door. Het
werd een reuzesucces met zomers weer: een rijke verscheiden-
heid aan attracties lokte massa's volk.
- 608 In het kader van de Braderie stelden 3 jeugdige vrouwelijke
kunstenaars hun werken ten toon in het Stadhuis: de Juffr.
Roza Baert uit Wingene, Claud.Cotelaere uit Pittem en Mo-
nique Senesael uit Hertsberge. De inleider was de heer Wil-
lekens uit Tielt.
- 609 Op zondag 4.6.72 had ook de jaarlijkse koningschiëting plaats
* van de Koninkl.Handbooggilde St.Sebastiaan te Izegem. Het
was de heer Roger Vervisch die als nieuw lid, in de vijfde
ronde de koningsvogel wist neer te halen.
- 610 Onze stad herbergt momenteel opnieuw een van haar eminente
* burgers: dokter Albert Clarysse, zoon van Marcel uit de Nieuw-
straat. Oud-student van het St.Jozefscollege, bekwaamde hij
zich in de medecijnen te Leuven en ging zich dan verder spe-
cialiseren in de U.S.A., alwaar hij doctoreerde, speciali-
teit kankeronderzoek. Ook in Frankrijk was hij werkzaam.
Zijn faam en kennis werden er zo bekend dat hij opgenomen
werd als assistent-professor aan de universiteit in Salt
Lake City(Utah,U.S.A).

ZOEK OP ZOLDER

VRAAG EN ANTWOORD

Kontaktrubriek tussen lezers en de kring.

Niet alleen de kring kan vragen stellen, ook de lezers kunnen dat.

Alle vragen en antwoorden worden graag verwacht op de redactie van "Ten Mandere"- Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 54, Izegem.

DE REDAKTIE VRAAGT :

1. Foto van de "Zwarte kapel" vroeger aan de veertienhuizen in de Kouterweg. Ook nota's zijn welkom. De foto's van de verdwenen kapel schijnen zeer schaars genomen te zijn geweest.
2. Nota's over "Stormeskruis" te Emelgem.
3. Zichten over de "Nieuwe wereld" rond de jaren 1930-35. Misschien kunnen personen die rond die tijd bouwden daarvan in "de oude doos" wel een of ander vinden.
4. Zichten en nota's over de openbare pompen in stad.
5. Wie bezit foto's over de oude burgemeesters ?
6. Documentaire over 't bezoek van Prins Albert in 1901.
7. Zichten over de Roeselaarsestraat.
8. Documentaire betreffende Juffr. Eugenie Angellis, die de H. Hartkerk liet bouwen.
9. Nota's over de feesten in 1898 ter gelegenheid van "Brigandszondag".
10. Zichten over de Wijngaardstraat (+ koeren).
11. In verband met de GRETRYKRING en de vriendschappelijke betrekkingen van Peter Benoit met Izegem en Izegemnaren (tekst, brieven, programma's, persknipsels, getuigenissen en foto's).

DE LEZER ANTWOORDT :

Op vraag 5 :

Thans zijn we reeds in 't bezit van verschillende foto's van vroegere burgervaders: Ivo Devos - Valère Vanden Bogaerde - Eugène Carpentier - Henri Parret - François Bral en de volgende burgemeesters van na W.O.I.

Op vraag 6 :

Er werd ons reeds een programma overhandigd van de verschillende feestelijkheden die op deze dag plaats grepen. Graag kregen we nog enkele foto's van deze bijzondere gebeurtenis.

Op vraag 8 :

Een foto van Juffrouw Eugenie Angillis werd ons reeds overgemaakt. Ook beschikken we reeds van veel vroeger over een krantenknipsel met 't relaas van de uitspraak van de rechtbank betreffende de moord op deze juffrouw en een foto van haar moordenaar. Ook hier zouden enkele aanvullende nota's zeer welkom zijn.

SNIPPERTJES NR.6

60. Het jaar 1891 kende een zeer strenge winter. De vaart Ooigem-Roeselare was dik toegevrozen. Toen plaatste het aloude St. Sebastiaansgild een staande perse te midden de ronde kom van de vaart op het ijs. Er werd een schieting ingericht ten voordele van de armen der stad. Er werd een omhaling gedaan tijdens de schieting, welke de som van 20 Fr. opbracht. Op het ijs werden er ook door de schutters wafels gebakken en verkocht aan de talrijke kijklustigen. Met de totale opbrengst van deze schieting, omhaling en wafelbak werden kolen aangekocht door het Gild en gedurende de week aan de armen verdeeld. Behalve de Izegemse schutters, waren er ook gekomen van Ingelmunster, Kuurne, Kortrijk, Zwevezele, Meulebeke, Roeselare, Rumbekke en Ledegem, welke allen deze liefdadigheidschieting steunden door hun aanwezigheid en verteer.

(Uit het oude Gildeboek)

61. De erfprins Leopold, hertog van Brabant, die later als koning Leopold II zijn vader op de troon zou opvolgen, werd meerderjarig op 8 april 1853. Naar aanleiding van dit heuglijk feit, moest op bevel van de bisschoppen van België een Te Deum gezongen worden in alle kerken op zondag 10 april 1853. In verband met deze plechtigheid schreef de Izegemse correspondent van de "Gazette van Thielt" in haar nummer van 14 april 1853 wat volgt:

"Het opbouwen onzer nieuwe kerk wordt met spoed voortgezet, de pilaren zyn reeds ter hoogte van tien meters opgemetseld tot aen de kapteelen.

De verjaerdag des doopsels van onzen koninklyken erfprins is met veel plegtigheid alhier gevierd geweest in de provisoire kerk; (de kapel van het Hospitaal) Omtrent 3.500 menschen, alle de ambtenaren en gilden hebben de hoogmis en den Te Deum godvruchtiglyk bygewoond. Ter dezer gelegenheid heeft het gemeentebestier den Zaterdag, verjaerdag der geboorte, eene brooddeeling gedaen aen den arme. Eene onverwachte omstandigheid heeft deze feest nog luister bygezet. Men had sedert vier jaren het aengenaem samengeluid met dry klokken hier niet meer gehoord, omdat de middenklok, gegoten in 1550, met het opschrift: "Joês es mynen name; si iniquitates observaveris Domine, domine quis sustinebit" niet alleen geborsten, maer ook een stuk daer uit gevallen was, ter breedte van 12 centi-

meters op 18 centimeters lengte. Niemand geloofde dat deze klok nog kon hersteld worden zonder die te doen begieten, en men vond in deze verlichte eeuw niet éénen man der kunst die het durfde ondernemen, om deze klok te hergieten en te doen overeenkomen niet alleen met het samengeluid der dry klokken, maer ook met den Beijaerd, bestaende uit 27 klokjens twee volle octaeven met alle halve toonen daerin, waervan zy de bas was.

Nogtans onze smid en slotmaker D. Van Beylen-Lamote, heeft zich aangeboden en aan de kerkmeesters verzocht om de klok in handen te mogen hebben, zeggende dat hy die zoude herstellen, de barste stoppen en een stuk daer-in steken, verzekerende dat de klok haren vorigen goeden toon en sterkte wederom zoude bekomen, zoo niet dat men hem niets daer voor moest betalen. Men heeft zyn verzoek toegestaen, en hy heeft hierin allerbest gelukt. Zaterdag 9 dezer, heeft hy deze klok wederom by hare medegezellen Carolus en Catharina, in den hof der pastry in het provisoir klokhuis geplaetst, en den zelfden avond is het feest van onzen koninklyken erfprins met het samengeluid aengekondigd, en den zondag heeft men er mede geluid onder den Te Deum, 's middags en 's avonds; zij blijft ongeschonden. Zy heeft juist den zelfden zoeten en aengenamen toon gelyk van te voren, en is volkomen accoord, gelyk te voren, met geheel den Beijaerd uit 27 klokjens, welke het eenig overblyvende gedenkstuk is van onze kerk, het welk in den nieuwen toren herplaetst zal worden.

De kerkfabriekn die eene geborstene klok hebben, zouden ten minste dry vierde der onkosten sparen, met dezelve op die maniere te doen herstellen, in plaets van die te begieten. Die aen de waerheid zou twyfelen mag de zaek met eigen oogen komen bezigtigen."

(Mandelbode 15.1.1955).

62. In november 1853 waren er te Rumbeke nog 100 handspinters, te Gullegem 400 spinsters. Zij wonnen 50 tot 60 centimes per dag, sommige tot 90 centimes.
63. Een eeuw geleden werd er in het klooster "Ave Maria" aan wijn-teelt gedaan. In oktober 1856 noteert een zuster: "Wy hebben de eerste mael 90 kilo druiven geperst." In oktober 1857: "wij persten de tweede mael omtrent 90 kilo druiven om Missewyn te maeken." In september "hebben wy 55,5 kg. druiven geperst voor kerkwyn. Er blijft 5 kg. résidu." Later op het einde van september, hetzelfde jaar "hebben wij nog 27,7 kg. blauwe druiven geperst".
64. In het oorlogsjaar 1918 was er in ons land bijna geen miswijn meer te vinden. De paters Capucijnen te Izegem wilden een probatie doen: ze zouden met hun serredruiven miswijn maken. De wijnhandelaar dhr Leon Declercq-Pauwels werd aangesproken

en hij nam op zich de leiding van de wijnfabrikatie. Met de druivenoogst van 1918 vulde men een geheel vat, dat men te gisten legde in een bijhorigheid van de oude kloosterbrouwerij. Doch bij het terugtrekken van het Duitse leger in oktober 1918 braken Duitse soldaten binnen en wilden zich dronken drinken. De wijn was nog in volle gisting en ontgoocheld lieten zij gans de inhoud op de vloer verloren lopen. Zo mislukte deze proeve van Izegemse paterswijn.

(Mandelbode: 28.11.1953.)

65. In het begin van februari 1853 werden de uitslagen van de prijskamp onder de leerlingen van al de lagere scholen van West-Vlaanderen, gehouden in 1852, bekend gemaakt. P. Verhamme van Izegem behaalde een eerste prijs.
66. Een pokken-epidemie brak uit in de maand april 1853 te Oekene, Rumbeke en omliggende.
67. Doch begin 1891 heerste te Izegem een felle epidemie van pokziekte. De ziekte nam een snelle en geweldige uitbreiding. Er waren straten waar een vijfde der huizen met de plaag besmet waren. In het ziekenhuis der Gentstraat waren alle bedden bezet met pokkenlijders. Op het Statieplein werd ieder dag iodentinctuur uitgegoten om te trachten de per trein aankomende reizigers tegen besmetting te vrijwaren. Al de timmerlieden werden door het stadsbestuur verzocht een of meer doodskisten in voorraad te houden, want de aan pokziekten overlevenden moesten rechtstreeks naar het kerkhof gevoerd worden, onmiddellijk na de bestatiging van overlijden door de geneesheer. Te dien tijde nam men nog niet de voorzorg de scholen te sluiten en vele klassen deden het met de helft der ingeschreven leerlingen.
De toen nog jonge Zuster Francisca, die later gedurende ruim veertig jaar zieken verpleegde, kreeg dan genoeg gelegenheid om haar liefdezorgen te betonen. Haar heldhaftige en ononderbroken toewijding heeft vele zieken van een gewisse dood gered. Zuster Francisca, vóór enkele jaren overleden, is een der verdoken grote zielen wiens naam in gulden letters mogen vereeuwigd worden als weldoeners van de mensheid.
68. Na twee jaar typhus-epidemie brak op het einde van maart 1849 de cholera uit in West-Vlaanderen. Er waren 3.135 gevallen bekend in de provincie, 1.362 zieken stierven. Brugge, Kortrijk en Menen waren de meest geteisterde plaatsen. Te Kortrijk waren er 741 gevallen en 243 ervan stierven. Izegem bleef omzeggens gespaard: slechts twee gevallen van cholera waarbij één zieke het leven liet. De cholera te Izegem begon op 29 september en eindigde reeds op 5 oktober.
69. In de Kasteelstraat staat nog het oude huis: "De Neerveust". Het was destijds bewoond door Guilielmus Gits, afkomstig van St-Kwintens-Lennik en getrouwd met Catharina Van Steenkiste,

dewelke stierf in de hoge ouderdom van 96 jaar. In de gelagkamer van "De Neerveust" speelde men vroeger toneel en het laatste stuk dat werd opgevoerd, luidde: "Het spel van Kobonus en Peccavia" in drie bedrijven. Jean Van Hee, die winkelierde in de Gentstraat, kende de drie bedrijven van de eerste letter tot de laatste glad van buiten en bij gelegenheid hield hij eraan dit toneelspel in beperkte kring te reciteren.

70. De eerste die te Izegem een "caban" droeg, namelijk een halve mantel met een kappe, was Dr. Vandewalle, die meer dan 50 jaar de geneeskunde heeft uitgeoefend.
71. In 1853 ging de tarwe 27.50 fr. de hectoliter, de rogge: 18 fr. Voor koolzaadkoeken betaalde men 17 fr. à 18 fr. per 100 kilo; voor lijnzaadkoeken 22 fr. à 23 fr.; voor aardappelen 9 fr. de zak en de boter ging 2.20 fr. de kilo.
72. Naar aanleiding van de smeltende sneeuw einde januari 1853 waren al de lage landen van Kachtem tot Ingelmunster overstroomd en de wegen tussen Kachtem en Rumbeke onderbroken.
73. In 1853 bij besluit van de heer Gouverneur der provincie West-Vlaanderen was de dag der loting te Izegem bepaald op vrijdag 4 februari en de militie-keuring voor wie soldaat moest worden had plaats te Roeselare van 18 tot 23 februari.

S T E D E L I J K S C H O E I S E L M U S E U M

Stedelijke Leergangen, Wijngaardstraat 8

Vaste openingsuren:

1e en 3e zondag van elke maand, van 10-12 u.

Toegangsprijs: 10 Fr per afzonderlijke persoon
5 Fr per persoon in groep

Zichtkaarten verkrijgbaar.

Bijzondere bezoeken: aanvragen bij

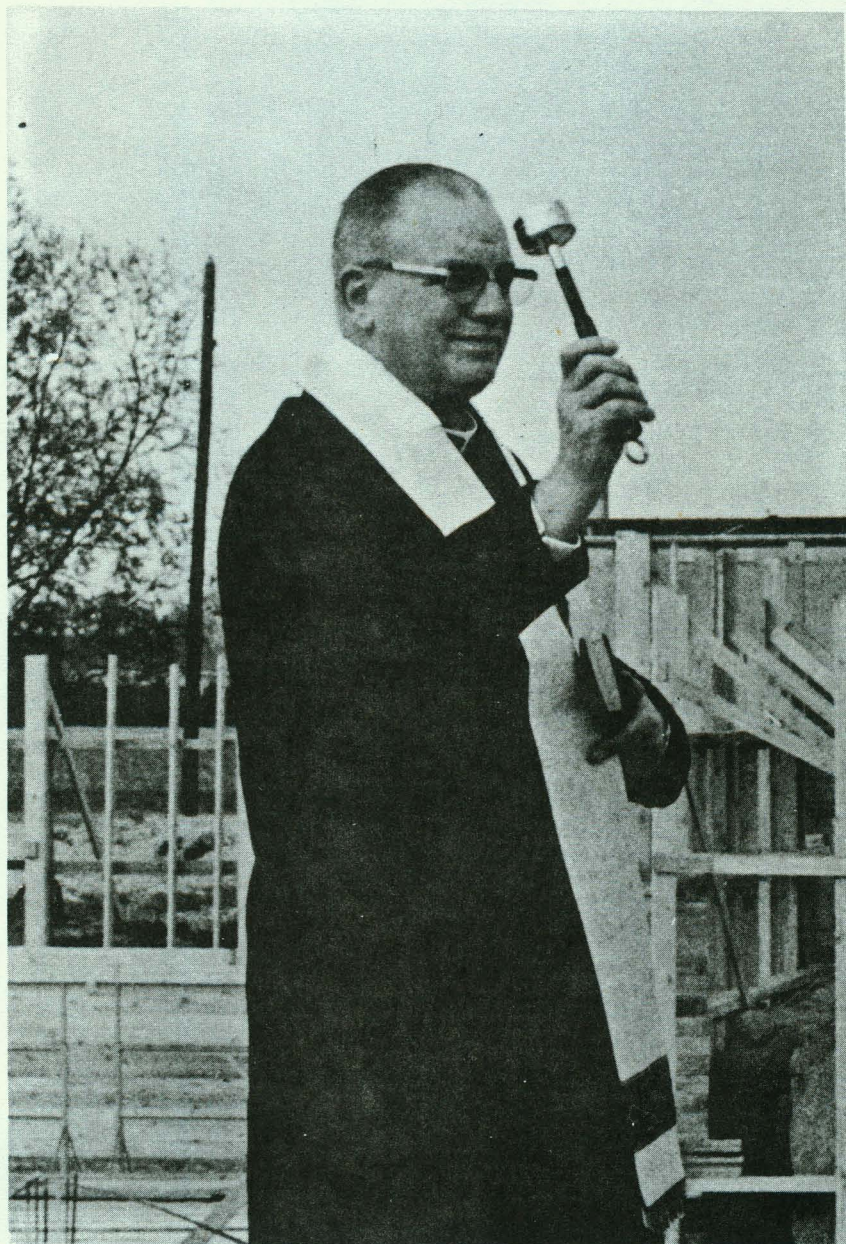
-Conservator de heer Roger Bekaert

Sint-Crispijnstraat 37 - Tel. 051/334.99

-of bij Secretaris de heer André Demeurisse

Stadhuis, Korenmarkt, 9 - Tel. 051/322.04-322.05.

**IN MEMORIAM
KAN. PASTOOR-DEKEN ANDRIES KINDT**

Op 7 mei deed de Heer Deken KINDT zijn laatste
inwijding : de eerste steen van het tehuis voor chro-
nische zieken te Izegem.

IN MEMORIAM

Z.E.H. Kan. ANDRIES KINDT.

Op 21 juni 1972 overleed schielijk Z.E.H. Kan. Andries KINDT, pastoor van de St.Tillo-parochie en deken van het dekanaat Izegem.

Geboren te Zedelgem op 19 augustus 1910 werd hij, na studies aan het Klein Seminarie te Roeselare en aan het Groot Seminarie te Brugge, in 1934 tot priester gewijd en onmiddellijk aangesteld tot subregent aan het College te Veure.

Op 6 december 1940 werd hij aangesteld tot diocesaan hulp - proost voor de katholieke actie in het bisdom Brugge en in deze hoedanigheid kwam hij naar de K.A.centrale te Roeselare, waar hij assistent werd van Kan. Dubois die hij later zou opvolgen als proost en leider van de K.A. in haar geheel.

In 1957 benoemd tot ere-kanunnik, kwam hij in de zomer van 1963 als pastoor-deken naar Izegem (1). Tevens werd hij benoemd tot diocesaan directeur van Caritas Catholica. Tussen deze en veel andere taken in bleef Deken Kindt in de eerste plaats bekommerd om zijn parochie waar hij eenvoudig bleef en goed en voor iedereen toegankelijk. Het slopen van de vroegere hoge muren omheen de dekenij kan beschouwd worden als een symbolisch gebaar, waarmede hij beduidde dat zijn huis voor iedereen openstond.

Onder zijn bestuur werden de oude Congregatie-gebouwen om - vormd tot een modern geheel, een waardige zetel voor de vele parochiale werken. De openbare bibliotheek kreeg nieuwe en ruime lokalen en werd tevens mooier en rijker uitgebouwd. De herstellingswerken aan de kerk waren reeds begonnen en het bestek voor haar inwendige opfrissing is klaar. Op passende wijze werd zij bovendien aangepast aan de moderne liturgie.

Het valt buiten het bestek van dit tijdschrift hier alle initiatieven en realisaties van Deken Kindt te vermelden. Wij kunnen ons echter aansluiten bij de woorden, op zijn uitvaart uitgesproken door de voorzitter van de kerkraad Dr Emiel Vandeputte: "Van hem, die tot het laatste ogenblik zijn volle kracht heeft besteed aan ons aller welzijn, zullen wij in het geheugen bewaren het beeld van de kloekgebouwde man, die op zijn reuzenschouders een hoofd droeg en een aangezicht, waaruit goedheid en zachtmoedigheid straalden."